Magasin ng BAGONG Buhay

Abril 21, 1957

UNIVERSITY OF THE PHILIPPINES LIBRARY
APR 22 1957
Indexed AYA

ISANG DILAG NG PATEROS...

ISANG HUWARANG NAYON

Nang maganap ang malaking sunog sa Katbalogan, Samar, ang mga taga-Dampalit ay parang iisang taong kumilos. Gumawa sila ng isang abuluyan (salapi, damit, pagkain) at ipinadala sa mga biktima ng sunog. Sa larawan ay makikita ang isang taga-Dampalit na nagkakaloob ng kanyang nakayanang tulong para sa mga nasunugan, sadyang sisidlan sa tabi ng lansangan...

Itinuturo rito ng isang taga-Dampalit ang nakatitik sa isang paskel na tumutukoy sa naganap na trahedya sa Katbalogan. Anang mga titik: "Huwag nawang mangyari ito sa atin... Tumulong sa mga nasunugan, gaya nito."

ANG DAMPALIT AY MALIIT AT KARANIWANG AT PAGTUTULUNGAN NG MAGKAKANAYON AY

ISANG maliit na nayon ang paksa rito: ang Dampalit, Malabon, Rizal. Katulad ng ibang karaniwang nayon, ang Dampalit ay hindi naiiba — kung sa tanawin at galaw ng pamumuhay. Subali't isang bagay ang ikinatatangi ng nayong ito: ang diwa ng pagtutulungan, pagkakaisa at kagandahang-loob ng mga namamayan. Sa Dampalit, halos lahat ay nagkakaisa sa mga simulain at paninindigan. Ang ano mang panukala ng isa, kailanpama't makabubuti sa nayon, o sa kapakanan ng mga mamamayan, ay pinapangalawahan at itinataguyod ng lahat.

Hindi lamang iyan. Sa nayong ito ay di nakikilala ang karamutan. Ang lahat ay may bukas na puso sa pagtulong at pagdamay sa kapuwa, kung siyang kinakailangan. Nagkakabuklod din sila sa ano mang kilusang may mahahalagang layunin...

Sa kabuuan, ang nayon ng Dampalit ay isa ngang huwarang nayon. Ang mga larawang kalakip nito ay isang katunayan.

MAGASIN NG BAGONG Buhay

Lumalabas tuwing Linggo ng umaga na kalakip ng pahayagang BAGONG BUHAY.

Tanggapan at pasulatan: 209 Sampaloc Avenue, Lunsod Quezon.

Namamatnugot: EDDIE RAÑOLA

Kagawad: GREGORIO R. FLORENCIO Sa sining: PETE VENEZUELA

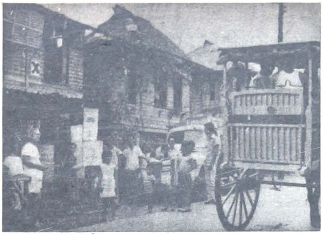

Masasayang nangapatingin ang ilang taga-Dampalit sa kumuha ng larawang ito. Ang karitela sa dakong kanan ay kinalululanan ng isang sakong bigas na kaloob ng ilang tagaroon para sa mga kawawang naging biktima ng sunog.

Nang mamatay ang Pangulong Magsaysay, ang mga taga-Dampalit ay parang iisang taong nagsipagluksa. Ang simbahan (nakalarawan) at mga bahay-bahay ay nagkabit ng mga lasong sagisag ng pagdadalamhati at pangungulila.

Masasabing anak-mahirap ang karamihan sa mga taga-Dampalit. Nguni't sa gitna ng kahirapan ay nakadarama sila ng kasiyahan. Ang pagtutulungan ng magkakapitbahay ay karaniwang tanawin sa nayong ito.

Ang babaing na sa ibaba ay kabilang sa mga nangalap ng abuluyang beinte-beinte na siyang ibinili ng mga lasong ikinabit sa bawa't bahay sa Dampalit. Nasisiyahang pinagmamalas niya ang lasong naikabit na sa isang bahay.

BARYO, NGUNIT ANG PAGKAKAISA KAHANGAHANGA AT ISANG HUWARAN

Ito ang Sanggunilang Nayon sa Dampalit. Dito madalas magkatipun-tipon ang magkakanayon upang talakayin ang lalong mahahalagang kilusan sa ikauunlad ng kanilang nayon. Ang isa sa mga alituntuning itinataguyod na nayon ay: "Bakahin ang Kahirapan!"

Sa pangangasiwa ng "Dampalit Civic Club," ng kapisanang "Hiyas ng Nayon" at ng iba pang samahan sa Dampalit, naging masigla ang abuluyan para sa mga nasunugan sa Samar. Dito'y makikita ang pisarang pinaglilistahan ng mga abuloy sa mga nasunugan.

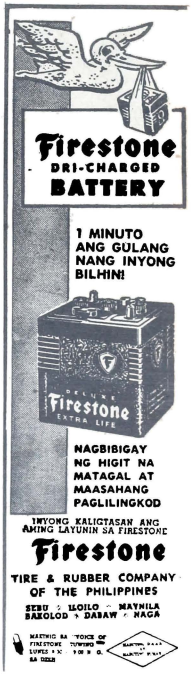

Isang Dilag at Balot Pateros

Si Gilda, gaya ng nababanggit sa ibaba, ay malimit na siyang gumaganap ng mga gawaing pantahanan. Dito'y makikita siyang namimili ng mga balot-Pateros na ayon sa kanya'y masustansiya at pampalusog ng katawan.

Si Gilda ang nagluluto ng balot para sa kanilang mag-anak... pagka't ayon sa kanya'y higit na malinamnam ang luto sa bahay.

Sa pag-uwi ni Gilda na dala na ang isang basket na balot —Pateros, minsan pa siyang umayos nang nakangiti para pakuha ng larawan. Ito'y sa pagpapaunlak lamang naman niya sa kapritso ng aming potograpo (Ben Santos) na nais siyang kunan sa iba-ibang anggulo...

Ang Pabalat...

Si Bb. Gilda Sanchez Santos ng Pateros, Rizal ay isang parmaseutika na nagtapos sa Unibersidad ng Santo Tomas. Sa kasalukuyan, siya'y namamasukan sa isang malaking botika sa Maynila.

Kapag Linggo o mga araw na walang pasok, si Gilda ay malimit na siyang tumutupad sa kanila ng mga gawaing pambahay. Magaganda ang mga simulain niya sa buhay... kaya naman marami siyang tagahanga.

Ayon sa Kanila...

Hindi na maalis-alis ang masamang gawi ng maraming konduktor sa bus. Pag nagbigay ka ng buo, hindi kaagad ibinibigay ang sukli. At kadalasang nangyayari, nalilimutan na tuloy ng pasahero, laluna kung nagmamadali. Ang nakapaghihinala sa mga konduktor na ito, may hawak namang mga baryang panukli ay kung bakit liligid-ligid muna sa mga pasahero, at kung hindi mo pa tawagin upang hingin ang iyong sukli ay hindi ka susuklian. At may tila pagulat pang: "Ba, siyanga pala!" Paano, kung makalimot nga naman ang isang pasahero, ay di "kuwalta na". At makalimang ulit sa maghapon na makalimot ng sukli ang pasahero ay malaki-laki rin nga namang karagdagang kita sa isang buwan.

Ang ganyang gawi ng maraming konduktor ay dapat maputol sa kapakanan ng mga pasahero. At ang dapat magpaalaala at magbigay ng babala ay ang mga pinuno ng pinaglilingkurang kompanya. — Demetria Santos, Sta. Cruz, Maynila.

Tiyak na kakandidato sa reeleksiyon ang Pangulong Carlos Garcia. Nguni't ngayon pa lamang ay may mga tanda nang tila "walang gusto" sa kanya ang bayan. Maraming mababanggit na pangyayari, at ang isa'y ang larawang nalathala kamakailan sa mga pahayagan, nang magtungo ang Pangulong Garcia sa Kabisayaan at dalawin ang pook ng mga nasunugan sa Samar.

Sa larawang iyon, maliwanag na makikitang iilang tao lamang ang sumalubong sa ating Pangulo, hindi gaya ng maraming taong nagkakagulo at halos magsalyahan upang makalapit lamang sa Pangulong Magsaysay saan mang pook magtungo ang yumaong Idolo ng Bayan. Hindi ba ito'y isang malinaw na tandang mailap sa kasalukuyang punong tagapagpaganap ang damdamin ng mga mamamayan? At hindi rin ba ito'y isang tandang "mahihirapan" siyang manalo sa darating na halalan?

Kaya, sa ganang amin, tila dapat nang "umurong" ang Pangulong Garcia upang hindi siya "magkain ng alikabok" sa darating na halalan. — C. B. Reyes, San Juan, Rizal.

Ang komunismo ay mahigpit na binabaka natin sa iba't ibang kaparaanan. Nguni't isang bagay, na siyang pinakamalakas na panglaban sa komunismo, ang tila siyang hindi ganap na nahaharap ng mga pinuno ng ating bayan. Ito'y ang suliranin sa kawalang hanapbuhay. Hanggang ngayon, di mabilang ang mga walang hanapbuhay, nguni't wala namang maibigay na gawain para sa mga ito ang ating gobyerno. At ang mga taong nagugutom, katulad ng mga walang hanapbuhay na ito, ay siyang madaling madala ng kamandag ng komunismo.

Kung lubusang haharapin ng pamahalaan ang tungkol sa suliranin ng mga walang hanapbuhay at mabibigyan ng gawain ang lahat nang walang trabaho, iyan ang higit na malakas at siyang pinakamabisang hakbang na magagawa upang bakahin ang komunismo rito sa ating bansa. —Petronilla Fe, Marikina, Rizal.

Hanggang ngayon ay naglipana ang maraming pulubi sa iba't ibang dako ng lunsod. Nguni't kung hindi kami nagkakamali, ilang ulit nang gumawa ng kilusan ang mga ahensiya ng pamahalaan upang tangkilikin ang mga pulubing iyan, o dili kaya'y ilagay sa mga dapat nilang kalagyan. Bakit nga hanggang ngayon ay hindi nababawasan ang mga pulubing naglipana sa siyudad? Hindi kaya muli na namang nalilimutan at napababayaan ng ating mga pinuno ang tungkol sa bagay na ito? —Alipio de Guia, Azcarraga, Maynila.

Marami nang Huk ang sumuko at nahuhulog sa kamay ng batas. Ilang araw lamang ang nakaraan, dalawa pang Huk na kinikilalang kilabot sa Batangas ang nabihag ng mga tauhan ng ika-36 na Kompanya ng PC. Ito'y mainam na tandang ang kilusan ng hukbo at pamahalaan upang mapasuko ang mga "taong labas" ay nagiging mabisa.

(Sundan sa pah. 31)

Sa 2-6 na saglit ang manlalarong basketbol ay nakalulusot at naibubuslo ang bola .... Ngunit wala pang--

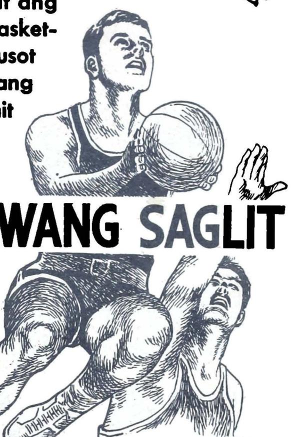

DALAWANG SAGLIT

ang

Cortal

ay nagkakabisa kaagad!

GAWIN ITONG PAGSUBOK!

Upang mapatunayan kung gaano kabilis magkabisa ang CORTAL, maghulog ng isang tableta sa isang basong tubig at pagmasdan ang dagliang pagkatunaw nito. Ang nangyayari sa baso ay siya ring nangyayari sa inyong tiyan.

Kung kagyat na ginhawa sa sakit ng ulo, sipon, lagnat o trangkaso ang inyong kailangan lumunok ng CORTAL! Wala pang dalawang saglit ay nagkakabisa ang CORTAL!

Hindi lamang kagyat na ginhawa ang naidudulot ng CORTAL. Malulunok ninyo ito ng buong pagtitiwala. Ang CORTAL ay ligtas at mabisa kaya ang mga manggagamot ay palagiang inihahatol upang pawiin ang kirot.

Huwag magbakasakali sa ibang pamawi ng kirot. Upang pawiin ang kirot at mga bagabag sa ligtas na kaparaanan laging lumunok ng CORTAL. Ang CORTAL ay napapasainyo na nakasilid sa kilalang dilaw at asul na "cellophane" na may larawan ng tanyag na si Kapitan CORTAL.

KAILAN MA'T SUMPUNGIN NG KIROT, HINGIN ANG—

Cortal

DAGLI • LIGTAS • TIYAK

Ea. tablet contains: Acetylsalicylic Acid 0.25 gm.; Phenacetin 0.15 gm.; Caffeine 0.05 gm. — 39-1

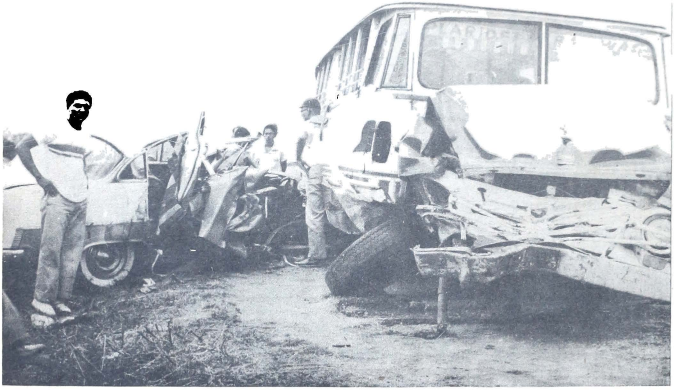

Dalawang buhay ang nasawi sa sakunang ito na naganap sa Guiginto, Bulakan. Isang kotseng pa-Maynila at isang Baliuag Transit ang nagkabanggaan sa pambansang lansangan. Ang mga namatay ay si Tristan R. Cruz at ang kanyang kapatid na si Myrna.

Ang wasak na "Mt. Pinatubo", matapos mabagok at bumagsak sa Bundok ng Manungal. Higit pa sa kinasapitan ng aeroplanong ito ang sinapit ng kanyang mga sakay na kinabibilangan ng mga taong ang kamatayan ay malaking kawalan ng bansang Pilipinas.

MARSO '57:

Ang "Kalupitan" Ng Marso '57 Ay Masusukat Natin Sa Mga Sakunang Naganap Na Dito'y Kabilang Ang Pinakamalubha Sa Kasaysayan Ng Pilipinas

Ang kauna-unahang larawan ng mga nakaligtas sa pagkasunog ng MV Don Enrique sa malapit sa Mindoro. Makikita ang dalawa sa maraming nagtamong-pinsala sa aksidenteng ito.

SA BAWA'T SIGLO ay may taong sinasabi nating malupit dahil sa karamihan at kalubhaan ng mga sakunang naganap sa kanyang panahon. At sa bawa't taon ay may malupit ding buwan sa gayon ding batoyan. Sa taong 1957, bagaman marami pang buwan ang lalakaran bago magtapos ito, ay walang pasubaling masasabi na ang Marso na ang pinakamalupit!

Unang-una nang mababanggit sa "masasaklap na dagok" ng Marsong nagdaan ang pagkabagok ng aeroplanong "Mt. Pinatubo" ng yumaong Pangulong Ramon Magsaysay sa Bundok ng Manungal na siyang naging sanhi ng pagkasawi ng isang dakilang lider at ng dalawampu't lima pang mga kilalang tao sa bansang Pilipinas. Matuturol din ang pagsabog ng isang punlong ginawang tungko ng kalan na sumawi ng anim na buhay at lumikha ng maraming sugatan sa isang kasalan sa San Fernando, La Union; ang pagkalason ng dilis sa isang mag-anak sa Kabite; ang magkapanunod na malubhang sakuna sa trapiko sa Bulakan na puminsala sa labingsiyam katao na dito'y dalawang buhay ang nasawi; ang pagkapinsala rin ng dalawampu't apat nang ang isang bus na pampasahero ay mahulog sa

◀ Kuha ang larawan nang iniaahon sa katihan ang mga biktima ng isa pang malubhang sakuna sa sasakyang-dagat na naganap sa Kabisayaan.

Ito naman ay nang binabaka ng mga bumbero ang sunog sa purok ng Sta. Cruz na tumupok ng ari-ariang nagkakahalaga ng ₱60,000. ▶

Sakuna pa rin sa trapiko. Dito'y isa ang namatay at apat ang nasugatan dahil sa pagtaob ng jeep na pinatatakbo ng isa sa mga napahamak.

BUWAN NG SAKUNA

isang bangin sa Kamarines Norte; ang pagkatupok ng dalawang milyong piso at labingsiyam na tahanan nang magkasunod na maganap ang sunog sa lunsod ng Osamis at Naga, at ang pagkapinsala rin ng dalawampu't isa pang pasahero nang bumaligtad ang isang sasakyan sa Silang, Kalawag, Quezon noong ika-20 ng nasabing buwan.

Anopa't ang "kalupitan" ng Marsong yaon ay buong linaw na napagkilala sa mga ulo ng mga balita sa pahayagan: **27 Malubha Sa Mga Kapahamakan, Nasawing 6 Sa Mga Banggaan, Mag-anak Na Nalason ng Isdang "Bolinaw", 2 Banggaan: 2 Patay At 11 Ang Nasugatan, 19 Katao Pang Naospital, 2 Patay Sa Pulutong Na Nasagasa Ng Bus, Mag-asawang Sinilaban Sa Bahay Nila, Nalitson Sa Sunog Na Tatlong Bata, Kareta Ng Jeep; 1 Patay Sa 17, 21 Bahay Na Ginupo Ng Ipo-ipo, Apat Na Namatay Sa Alitan sa Sabong** at maraming iba pa.

Ang Marso. . 1957 ay talagang malupit. Sa buwang ito naulila ang isang bansa sa isang dakilang pangulo at sa buwan ding ito "nawalan" ng isang mahalagang lider ang malayang daigdig nang yumao ang isang nilikhang nagngangalang Ramon Magsaysay!

FORMULA—EACH TABLET CONTAINS: MAGNESIUM HYDROXIDE .300 GM.

ANONG LAKING GINHAWA!

Matapos makainom, pagdating ng bahay, Ang buong paligid ay gigiray-giray.

Huwag mabahala, saklolo'y dumatal Upang tulungan sa abang kalagayan.

Lumunok pagdaka ng tabletang Phillips, Mahimbing pagtulog inyong makakamit.

Ito'y di panaginip! Ang bago, may lasang kanaisnais na TABLETANG PHILLIPS' MILK OF MAGNESIA ay nagdudulot ng pinakaligtas, pinakatiyak at pinakamabilis na ginhawa ukol sa masamang sikmura sanhi sa malabis na pagkain o paginom. Sa pag-ulit na magdusa sa di pagkatunaw o masamang sikmura subukan ang TABLETANG PHILLIPS' at damhin ang ginhawa.

Ang TABLETANG PHILLIPS' MILK OF MAGNESIA na nasa paketeng "cellophane" ay napakagaan at napakatipid. Maisisilid sa inyong lukbutan o hanbag. Lumunok ng isa ano mang oras, kahit saan, ukol sa mga bagabag o sakit ng sikmura. Ito'y basta nalulusaw sa inyong bibig.

PHILLIPS' TABLETANG MILK of MAGNESIA

BABAE AT TAHANAN

MGA PAGKAIN NATIN

INIHAW NA BANGUS — Iayos ang mga gilit na tulad ng nakikita sa larawan. Pigaan ng kalamansi at budburan ng asin at paminta. Ihanay ang seleri at ang mga talop na maliliit na sibuyas sa paligid upang lalong maganyong katakam-takam.

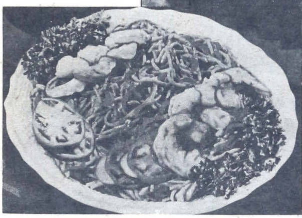

ENSALADANG AMPALAYA — Upang mabawasan ang pait ng gulay, lamasin sa kaunting asin at tubig. Pagkatapos ay ibabad nang bahagya sa suka, asin at paminta. Ilagay sa pinggan at gayakan ng hipon, hiniwang kamatis at kintsay, katulad ng na sa larawan. Masarap na pang-ulam sa pritong isda at pampagana rin sa pagkain ang ensaladang ito.

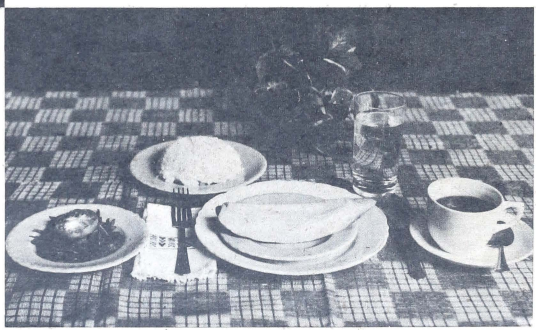

ALMUSAL — Ang papaya, dilis at kamatis, kanin at isang tasang tsokolate ay isang mabuting huwaran ng pinagtambal-tambal na masustansiyang pagkain. Ang pagsunod sa ganitong halimbawa ay magdudulot sa inyong katawan ng kinakailangang kalusugan.

KAYO AT ANG INYONG SANGGOL

ni Dr. Fe del Mundo
Isinalin sa Tagalog
ni Paraluman S. Aspillera

Kaalamang Pangkalusugan

Nalalaman ba ninyo ang mga huling karunungan at mga balita tungkol sa wastong pag-aalaga at pagtuturo sa inyong mga anak? Matiyaga ba ninyong sinusundan-sundan ang mga kabaguhan at mga bagong tuklas na bagay para sa kalusugan ng inyong sanggol? O kayo kaya ay nasisiyahan na lamang sa mga karanasan ng inyong mga kamag-anak at mga kapitbahay na maluwag na nagpapayo sa inyo?

Marahil ay mapupuna rin ninyo na maraming mga kurukuro, panglunas, mga pamamaraan at mga gamot ang nagbabago sa loob ng ilang taon lamang. Nabalita na marahil ninyo o nakikita na ang Medisina ay totoong maunlad.

Mga manggagamot na rin ang nagsasabing mahirap na makisunod sa mabilis na kaunlaran sa karunungang ito, kahit na sa kanilang sariling espesiyalidad. Kaya't dahil dito, kinakailangan niyang dumalo sa mga kapulungan, mga pulong-siyentipiko ng mga samahan sa panggagamot, magpasariwa ng mga pagtuturo at sanayan dito sa Pilipinas at sa ibang bansa man. Kailangan din niyang magbasa ng mga aklat at sulating nauukol sa panggagamot.

Kasinghalaga ang kayo'y makaalam ng lahat ng mga suliranin ng medisina at mga balitang nauukol sa kalusugan. Magiging mahalaga ito sa inyong tahanan at sa inyoring tinitirhang bayan. Maraming sukat pagmulan ang kaalaman tungkol sa kalusugan, ang kailangan lamang ay ang inyong kagustuhan at kahandaang tumanggap nito.

Una, mayroon tayong mga aklat tungkol sa Pag-aalaga ng Sanggol na may iba-ibang gulang na napagkukunan ninyo ng mahahalagang kaalaman at mga dahilan ng kahalagahan ng bawa't isa nito. Mayroon ding mga lingguhan at buwanang magasin na nauukol ng mga dahon tungkol sa mga kaalaman sa panggagamot dito sa atin at buhat sa ibang bansa. Nagpapalabas din sa tuwi-tuwina, ang ating Kagawaran ng Kalusugan ng mga balita tungkol sa mga sakit na umiiral at mga kagamutan at pag-iingat nito. Ang mga agarang pagbabalita tungkol sa mga suliraning pangkalusugan, at mga talaan ng mga sakit na umiiral at mga namamatay dahil dito, ay inilalathala ng ating mga pahayagan. Huwag kaligtaang basahin ang mga balitang ganito. Makapupulot kayo ng mga nararapat malaman tungkol sa mga pag-iingat upang maiwasan ang pagkakaroon ng mga sakit na ito.

Laging dumalaw o sumangguni sa inyong doktor sapagka't siya lamang ang makapagbibigay sa inyo ng mga kaalaman at mga balitang nauukol sa kalusugan ng inyong anak o sa ano mang sakit na kanyang dinaramdam.

Sa mga paaralan, kadalasan, ay may mga palatuntunan at mga gawaing nauukol sa mga bata at sa mga magulang din naman. Huwag ninyong panghihinayangan ang pagdalo sa mga ganito sapagka't mayroon kayong laging mapupulot na kaalamang magiging mahalaga para sa inyong mga anak at para sa inyo rin. Ang inyong kasiglahan sa pagtulong at pakikiisa ay siyang nais ng mga pinuno at guro ng paaralan, at ito rin ay makapagtuturo sa inyong mga anak ng pagpapahalaga sa kalusugan habang sila'y maliliit pa.

Ang mga "Health Center" at mga klinika ay pawang tumutulong din sa mga gawaing nauukol sa pagpapalusog ng mga mamamayan. Kailangang kayo'y makibahagi sa ano mang mga gawaing ginagampanan sa inyong pook tungo sa kalusugan at yakagin ang inyong mga kamag-anak at kapitbahay sa ganitong mga kilusan. Sa ibang pook ay may mga panayam na pangmadla na pinamamahalaan ng mga sangay ng Kagawaran ng Kalusugan o ng mga samahan ng mga manggagamot. Kung sa inyong lugar ay wala ng mga ito, maaari kayong manguna sa pagbabalak ng mga ganitong panayam o klase sa tulong ng ilang lipon ng mga mamamayang marunong magpahalaga sa kalusugan.

Ang mga nars na dumadalaw sa bahay ay maaari ring magbigay sa inyo ng mahahalagang kaalaman tungkol

(Sundan sa pah. 17)

Mga Payo Ukol Sa Iba't ibang Pagkakataon

SA PAGTITIPON

Ang mga sumusunod ay mga payo sa mga nagbabalak magdiwang ng isang salu-salo. Kinakailangan ang mga ito upang maging masaya ang pagtitipon.

1. Piliing mabuti ang mga taong aanyayahan katulad ng ginagawang pagpili ng mga direktor ng artistang gaganap sa isang pelikula. Ang salu-salo ay maaaring maging masaya o malungkot sa pagbabalak pa lamang. Huwag aanyayahan sa isang gabi ang lahat nang mapagbiro at mausap na mga kaibigan. Magkakaroon ng kagalitan at pagtatalo. Huwag ding mag-aanyaya sa pulos na tahimik o mga taong iisa ang hanapbuhay o hilig sapagka't ang paksa ay pawang nauukol sa iisang himig. Halimbawa, kung mga dentista ay tungkol sa ngipin lamang ang pag-uusapan. Kung magkakaiba ang mga hanapbuhay, ang salu-salo ay magiging ganap na masaya.
2. Ang bahay ay kinakailangang maging malinis subali't iwasan ang pag-aayos na mabuti at nang ang panauhin ay mapalagay at di mahiya na magulo o marumihan ang mga kagamitan. Sa madaling salita, ang dating kaayusan ay tama na. Ang kailangan ay kaunting linis na lamang ng sahig.
3. Huwag paaabot sa mga panauhin na kayo'y nakaupo at naghihintay sa kanila. Paabot kayo nang may ginagawa. Sila ay makararamdam na sila ay na sa sarili at hindi nangakaupo lamang na naghihintay pa sa ibang panauhin.
4. Maraming tao ang anyayahan at nang lalong maging masaya ang pagtitipon.
5. Hindi sa sala lamang dapat mamalagi ang mga tao. Kung 2 o 3 silid ang ipagagamit at pati na ang kusina, magiging parang na sa sariling tahanan ang mga panauhin.
6. Sa "buffet style", o ang paghahain ng lahat ng pagkain sa hapag, hayaang sila na ang pumili at kumuha ng kanilang ibig. Naiiwasan ang pagkatapon ng labis na pagkain.
7. Iwasan ang mga pakikinig sa radyo, telebisyon at pagpapalabas ng sine o kaya ay ang pagtingin sa album. Hindi mananahimik ang lahat at sa gayon ay magiging kapaki-pakinabang ang pagbabalitaan at pagpapalitan ng kuru-kuro.

SA MGA BINATA

Mahalay bang pansinin ng lalaki ang lumalabas na kamison ng kaibigan?

Nararapat na pansinin ng lalaki ang gayong kaayusan kung may pook na mapagkukublihan, subali't kung wala rin

(Sundan sa pah. 17)

Masdan...

ANG DAIGDIG SA PAMAMAGITAN NG MALINAW AT MAGAGANDANG MGA MATA

ANG ARAW ARAW NA PAGGAMIT NG ILANG PATAK NG

EYE-MO

AY NAGDUDULOT NG KABABALAGHAN SA INYONG MGA MATA

1 Fl.oz. Contains: Chlorobutanol 1 gr.; Boric Acid 10 gr.; Berberine Sulphate 1/8 gr.; Zinc Sulphate 1/4 gr. 12-2

Tmabulov sa KRUS NA PULA

Mga Damit na Panglakad

Ang ikinagaganda ng damit ay wala sa halaga kundi na sa tabas o pagkakayari. Ang paglalagay ng kombinasyon, butones o laso ay makatutulong sa pagpapaganda ng mga tabas ng inyong mga damit.
Bago kayo magpagawa o sumunod sa ano mang makabagong moda ay dapat isaisip kung babagay sa inyo ang gayong tabas sapagka't may nakapagpapataba at nakapagpapapayat Kaya, walang lalong mabuti kundi itanong muna sa sarili ang ganito: "Bagay kaya sa akin ang tabas na ito?"

"Pique" ang tela ng damit na ito. Nababagay ang tabas na ito sa mga babaing may katamtamang pangangatawan.

Karaniwan lamang ang pagkakayari ng damit na ito, subali't napakaginhawa namang isuot lalo na sa panahong itong tag-init.

Ang bulaklakang damit na ito ay lalong naging kaakit-akit nang malagyan ng "ruffles" ang pangitaas. Mapapansin ninyo na nilagyan ng makitid na "ric-rack" ang gilid ng "ruffles", at laso naman ang ginawang sinturon.

Mga Kasuotang Pambata

ANG MGA GUHIT SA ITAAS AY MADALI NINYONG MAPAPARISAN. ANGKOP ANG MGA YARING ITO NG DAMIT PARA SA MGA BATANG MAY APAT NA TAON HANGGANG SAMPUNG TAONG GULANG.

ANG ALPONSA, "LACE" O PUNTAS, AT IBA'T IBANG BURDA AY NAKAPAGPATINGKAD SA KAGANDAHAN NG MGA TABAS.

ANG MGA TITIK **ABÁKADA** AY MAAARING HUWARAN SA PAGBUBURDA NG PANGALAN SA MGA DAMIT NA ITO.

Pakikipanayam (Daw)

ni Mario Nieves

ANG TINDERONG PILIPINO, KAY AKONG AY NATATALO

SA TINDAHAN ni Aling Angge, higit pang maraming langaw ang nagsisipasok kaysa mga mamimili. Kaya ang kaunti niyang mga paninda ay lalong umuunti sa pagdaraan ng mga araw. Nagngingitngit siya kay Akong na, kailan lamang ay naglalako ng taho, ngayon ay siya nang may-ari ng tindahang umaagaw ng kanyang mga suki.

Hindi makakumpitensiya si Aling Angge kahit batid niya ang mga taktika ni Akong:

T. Bakit po, ikan'yo, mahirap tularan si Akong?

S. Sapagka't hindi ko magagawang ngumiti sa lahat ng oras.

T. Ano po ang ibig ninyong sabihin?

S. Si Akong ay ngiti nang ngiti. Pag may bumili sa kanya at nagalit, nakangiti siya. Kahit nalalamang dinadaya siya, nakangiti rin. Pag ginugulo ang ayos ng kanyang eskaparate, nakangiti pa rin. Aba, hindi ko magagawa 'yan!

T. Wala naman po marahil nawawala sa kanya pag ngumingiti siya; bagkus nakakukuha pa ng maraming suki?

S. Aanhin ko ba ang maraming suki kung lagi akong guguluhin?

T. Kung sa pamamagitan noon ay dadami ang bibili sa tindahan ninyo, sana'y gumaya kayo kay Akong...

S. Huwag mo akong pilitin, iho. Bukod sa mga ngiti ay mayroon pa siyang sandata: ang pagbibigay ng dagdag.

T. Gaanong dagdag po?

S. Halimbawa'y may bumili ng singkong patis. Kapag ang bumiling ito'y humingi ng dagdag na paminta, suka, bawang at kapirasong luya, walang tutol-tutol... magbibigay si Akong.

T. Paminsan-minsan lamang po marahil...

S. Maaari... nguni't kung mawili sila? Ayokong maging kunsintidor sa mga suki ko.

T. Sa palagay ko po nama'y hindi siya nalulugi?

S. Hindi nga. Lalo pa't iisiping noong araw ay nakikita ko lamang na naglalako iyan ng taho.

T. Bakit po hindi kayo makipagsapalaran?

S. Mahirap ang makipagsapalaran sa negosyo.

T. E, ano po ang kailangan, sa palagay ninyo?

S. Para sa akin ay ang tamang pagbibili at tamang pagsingil. Ang ibig kong sabihi'y walang pagdaraya sa mga bagay na ipinagbibili.

T. Nandaraya po ba si Akong?

S. Aba, oo.

T. Sa paano pong paraan?

S. Ang suka'y hinahaluan niya ng tubig; ang bigas na wagwag ay dinaragdagan ng elon-elon, ang mamahaling alak ay hinahaluan ng syok-tong kapag ipinagbibili nang tingi.

T. Siguro'y ito po ang paraan niya ng pagbawi sa kanyang mga idinaragdag sa binibili ng mga suki niya?

S. Nguni't ayaw kong mandaya.

T. Datapwa't kasama po iyan sa pakikipagsapalaran sa negosyo.

S. Oo sana, nguni't...

T. Maiba po tayo ng usapan: tila po higit na mukhang malinis ang tindahan ninyo, a?

S. Alam ko ang ibig mong sabihin; na sana'y higit akong nakatatawag ng pansin dahil sa kalinisan. Aywan ko nga ba kung bakit gusto pang bumili ng mga tao sa hindi mapagkatiwalaang tindero.

T. Paano pong nagkagayon?

S. Aywan ko... aywan ko.

T. Marahil po'y alam ko na. May isang maruming lugar ang tindahan na nakabubuti sa mga mamimili, at ito'y hindi ninyo taglay.

S. Hindi kita maunawaan.

T. Mayroon po siyang maruming dinding. Ang nagpaparumi rito'y ang mga lista ng pautang ni Akong. Kaya marami siyang suki, hindi po ba?

S. Hindi mo ako maaasahang magpautang nang gayong kalaki.

T. Bakit po iyon ay nagagawa ni Akong?

S. Pagka't may tiwala siya sa kanyang mga suki.

T. Kung si Akong po'y nakapagtitiwala, bakit kayo'y hindi?

S. Wala akong tiwala sa mga Pilipino.

T. Sa atin pong mga kabalat? Bakit po?

S. Hindi ko maipaliwanag kung bakit.

T. Kaya po marahil hindi rin ninyo maipaliwanag kung bakit dinadaig kayo ni Akong?

S. Hindi ko siya masisisi. Sobra ang kanyang kabaitan.

T. Sa anong paraan pa po siya mabait?

S. Sa maraming paraan: kapag may bumili ng maraming salop ng bigas, siya na ang bumubuhat niyon; kapag may kasamang bata ang mamimili, binibigyan niya ng isa o dalawang kendi ang musmos; kapag may kabataang ibig uminom ng alak, iyon ay pinagbibilhan niya kahit labag sa batas.

T. Mabait nga po. Nguni't hindi po ba siya hinuhuli sa paglabag niya sa batas?

S. Hindi ko nga pala nasabi; bukod sa mga ngiti niya sa kanyang mga suki, nakukuha rin niya sa ngiti ang mga inspektor ng kanyang mga paninda at tagamanman ng kanyang mga parokyano.

T. Sana'y nagpapakabait din po kayo na tulad ni Akong. Bakit di kayo tumulad sa kanya?

S. 'Yan ang hindi ko gagawin. E, di nawili ang mga taong iyon. Halimbawa'y magbigay ako ng kendi sa bawa't batang lumapit... di lugi ako.

T. Sa palagay po kaya ninyo'y hindi ito nababawi sa makukuha ninyong mga suki?

S. Hindi ako umaasa sa gayon. At, siyanga pala, may isa pang ikinalalamang na punto si Akong.

T. Ang alin po?

S. Ang kanyang katipiran. Akalain mong sa dinami-dami ng kita niya'y walang kinakain ang Akong na iyon kundi lugaw at pan-de-sal.

T. Napakatipid nga, ano po?

S. Hindi ko rin magagawa iyan. Ano na lamang ang sasabihin ng mga makakikita sa akin?

T. Ngayon po'y alam ko na ang dahilan ng pananagumpay ni Akong. Alam ko rin pong higit ninyo itong nalalaman.

S. Ano'ng ibig mong sabihin?

T. Kung matutularan po ninyo ang **pagpapakasakit** ni Akong ay matutularan din ninyo ang kanyang pananagumpay, hindi po kaya?

S. Tama. Alam ko na ang gusto mong imungkahi Ngayo'y sisikapin kong kumilos... katulad ni Akong.

AKO...

Salvador C. Almario

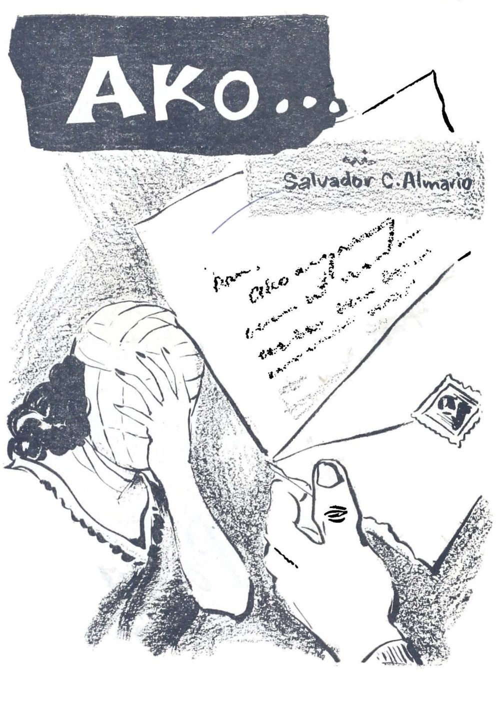

ILANG katok ang narinig mo sa pintuan. Ihinaba mo ang binabasa mong pahayagan at tiningnan kung sino ang iyong panauhin. Waring nagitla ka pa nang makita mo siya. Matagal na sandali ring pinagmasdan mo ang kanyang mukha at itinatanong mo sa iyong sarili kung sino ang babaing iyong kaharap.

—Kumusta, Daniel, —ang bati niya, —hindi mo na ba ako nakikilala?

Saka mo lamang siya nakilala nang marinig ang kanyang tinig.

—Ema, ikaw nga ba? —ang wika mong tila ayaw pang maniwala.

—Ako nga, Daniel. Si Ema. Hindi mo nga makikilala si Ema. Malaki ang ipinagbago ng kanyang mukha. Nasira ang dating matangos niyang ilong, at may ilang mahahabang pilat sa magkabilang pisngi.

Matapos mo siyang kamayan ay pinatuloy mo sa iyong klinika at pinaupo.

—Dan, —ang simula niya nang kayo ay magkaharap na, —kailangan ko ang iyong tulong!

—Anong tulong, Ema?

—Alisin mo ang mga pilat na ito sa aking mukha, Dan. Ibalik mo ang dati kong kagandahan! Alam kong magagawa mo iyan sapagka't ikaw ay dalubhasa sa bagay na ito. Maawa ka sa akin, Dan. Ako'y ikakasal na! At ang lalaking makakaisang-puso ko ay sumasamba sa aking kagandahan! Hindi niya nalalamang ako'y nagkaganito. Wala siya rito at na sa Dabaw.

—Nguni't ano ang nangyari sa iyo? Bakit nagkaganyan ang mukha mo? —naitanong mo sa kanya.

—Sinamang-palad na mabangga sa isang poste ang taking sinasakyan ko. Hindi nga ako namatay, nguni't ito naman ang nangyari sa akin.

Matagal na pinagmasdan mo siya at pagkatapos ay nagtinpusong umibig at nagmahal sa kanya nang tapat.

At naalaala mo ang unang tagpo ng lumipas...

—Habang buhay ay ikaw lamang ang aking mamahalin! —ang wika pa niya sa iyo nang minsang kayo ay magkaulayaw.

Naniwala ka naman sa kanya, lubos na nanalig sa katapatan ng kanyang isinumpang pag-ibig sa iyo. At upang ipakilala mo naman kung gaano siya kahalaga sa iyo ay ipinasiya mong pakasalan siya.

—Siyanga ba? Totoo? —ang malambing pa niyang tugon na lalo pang gumanda ang mukha sa iyong paningin.

—Oo, mahal ko, —nasabi mo. —At ikaw ang magiging reyna ng ating tahanan!

Kay-saya mo nang dumating ang araw ng inyong pag-iisang puso, na matagal mo ring inasam-asam at hinintay-hintay. Nang na sa loob ka na ng simbahan na kasama ng iyong "best man" ay laging may ngiting nakapamilaylay sa iyong labi. Paano'y parang umaawit ang iyong puso sa malabis na kagalakan.

Nguni't sa iyong paghihintay, sa halip na si Ema ang dumating, ay isang babae ang lumapit sa iyo at nag-abot ng isang sulat. Naramdaman mong parang may dumagok sa iyong dibdib. Nanginginig ang iyong mga kamay nang buksan mo at basahin ang liham.

"...Ikinalulungkot kong ipagtapat na hindi matutuloy ang ating kasal. Ang pag-ibig ko sa iyo ay isang pagkukunwari lamang, upang pasakitan ang aking kasintahang lumayo na sa akin. Ngayon ay nagbalik na siya. Kaya, patawarin mo sana ako..."

Akala mo'y sumabog na ang iyong kinatatayuan nang mga sandaling iyon. Malalamig na butil ng pawis ang naramdaman mong gumiti sa

INUSIG SIYA NG SARILING BUDHI, AT PINALAMPAS NIYA ANG PAGKAKATAONG MAKAPAGHIGANTI SA ISANG BABAE

dig ka at lumapit sa may bintana. Ipinukol mo ang iyong paningin sa malayo.

—Maawa ka sa akin, Dan, —ang narinig mong pagsusumamo niya. —Kung ako'y makikita niya sa ganitong ayos ay tiyak na iiwan niya ako!

Maawa! Humihingi siya ng awa sa iyo, Dan!

At di kinukusa, nagunita mo ang araw na iyon na naganap ang pinakamapait na pangyayari sa iyong buhay. Noong pabayaan ka niyang naghihintay sa simbahan nang kayo ay pakakasal! Naisip mong hindi rin siya nahabag sa iyo nang durugin niya noon ang iyong

iyong noo. At kung nakaharap ka lamang sa salamin ay makikita mo ang pamumula ng iyong mukha sa matinding kahihiyan sa mga taong naroroon. Tumatakbo kang lumabas ng simbahan at nagmamadaling sumakay sa isang taksing nakahimpil. Iniutos mo sa tsuper na dalhin ka kahit saan, malayo ka lamang sa pook na iyon.

Mula noon ay isinumpa mo na ang mga babae; isinumpa mong hindi ka na muling titingin pa kahit kaninong anak ni Eba! At ang iyong panahon ay ginugol mo na lamang sa panggagamot. Sa pamamagitan ng karunungan mo sa siruhiya ay pinagagaganda mo ang isang pangit na tao. Inaalis mo sa kanilang mukha ang mga bagay na nakatatakip sa kanilang kagandahan.

At ngayon ay ipinatutupad sa iyo ang tungkuling iyan ng babaing isinumpa mo pagka't siyang dumurog ng iyong puso at nagwasak ng iyong kaligayahan.

—Dan, —muling samo niya sa iyo, —tutulungan mo ba ako?

Napatango ka nang hindi sinasadya. Saka mo pa lamang naipasiya kung ano, ang dapat mong gawin.

—Gagawin ko, Ema, —ang wika mo sa kanya. —Aayusin ko ang iyong mukha. Ibabalik ko ang iyong kagandahan.

Sa malaking katuwaan niya ay nahawakan ka sa kamay.

—Salamat, Dan. Alam kong hindi mo ako bibiguin.

Kinabukasan ay pinahanda mo si Ema sa gagawin mong operasyon sa kanya. Gayon din ang iyong katulong na si Dr. Alberto Montel.

Nang maayos na ang lahat ay pumasok ka na sa sala-deoperasyon. Sa gitna ng sala ay kasalukuyan nang pinatutulog si Ema.

Isang malalim na buntonghininga ang pinalaya mo sa iyong dibdib. Pinagmasdan mong matagal ang mukha ng nakahiga, pagkatapos ay ibinaling ang iyong paningin sa nakahanay na mga instrumentong gagamitin mo. Dinampot mo ang isa.

—Ngayon, —ang bulong mo sa iyong sarili na nagtitiim ang iyong mga bagang, —sa pamamagitan nito ay sisingilin kita sa kaapihang ipinalasap mo sa aking pag-ibig! Ikaw na rin ang nagbigay sa akin ng pagkakataon upang makapaghiganti!

Subali't nang sisimulan mo na ang iyong pagtistis ay biglang nagbago ang pakiramdam mo sa iyong sarili. Naramdaman mong nanlamig ang buo mong katawan at parang may pumipigil sa iyong mga kamay. Nabalisa ka. Hindi mo mawari kung ano ang nangyayari sa iyo. At ang hawak mong bisturi ay biglang nalaglag. Walang anu-ano'y inihakbang mo ang iyong mga paa at halos patakbong lumabas sa silid na iyon.

Habang tumatakbo ka'y narinig mo pa ang humahabol na tawag ng nars.

—Hindi ko magagawa! Hindi ko magagawa... —ang pumulas sa iyong labi, at patuloy ka rin sa pagtakbo hanggang sa makarating sa iyong silid. Madali kang nagbihis at tuluy-tuloy na umuwi ng bahay.

Nguni't pagkaraan nang ilang oras ay tumanggap ka ng balita mula sa ospital. Tapos na ang operasyon kay Ema. Si Dr. Alberto Montel, na iyong katulong, ang siyang nagpatuloy sa pagtistis sa mukha ni Ema.

—Mapalad pa rin siya, —nasabi mo sa iyong sarili at napasuntok ka sa iyong palad.

DUMATING ang araw na dapat alisin ang benda sa mukha ni Ema. Ito ang araw na pinananabikan niya, ang araw na magtatanghal sa

(Sundan sa pah. 15)

(Katapusang Labas)

HUMINTO ang trak ng gasolina at dali-daling bumaba ang tsuper niyon. Nahihindik na tinanaw ang wasak na kotse nina Luis sa ibaba, sa bukid na nalalaganapan ng liwanag ng buwan.

Bago nakalapit ang tsuper sa tumaob na awto'y nakita niya ang ilang lalaking tumatakbo sa kabukiran mula sa kulupong ng mga bahay sa dikalayuan. At nasindak ang tsuper nang mamalas ang nakalulunos na kalagayan nina Luis at Ginoong Buenaflor na walang malay na nakatimbuwang sa mga labi ng awto.

Kapagkuwan ay kasama na ng tsuper na nakapaligid sa wasak na awto ang ilang lalaking gumibik.

—Kayo na muna ang bahala sa kanila, —anang tsuper matapos damhin ang pulso nina Luis at Ginoong Buenaflor. —Tatawag ako ng ambulansiya.

Paalis na ang tsuper nang buhatin ng mga lalaki sina Luis at Ginoong Buenaflor. Inihiga sa damuhan. Doon dahan-dahang pinanumbalikan ng ulirat sina Luis at Ginoong Buenaflor.

Hindi gaanong nasaktan si Ginoong Buenaflor. Nagtamo lamang siya ng mga galos sa mukha at napilay ang kanang bisig. Nguni't malubha ang mga sugat ni Luis. Duguan si Luis.

Nakaupo na si Ginoong Buenaflor sa tabi ni Luis nang lumapit sina Karyas at Tinoy.

—Huwag na ninyo akong alalahanin, Mister Buenaflor, —sabi ni Luis. —Magpatuloy na kayo.

—Nguni't hindi ka namin maiiwan sa ganyang kalagayan, —pasubali ni Ginoong Buenaflor. —Kailangang madala ka muna sa pagamutan.

—Gahol na tayo sa panahon, —giit ni Luis. —Maghahatinggabi na marahil.

—May sumundo na hu ng ambulansiya, —sabad ng isang lalaki. —Darating na siguro iyon.

—Sige na. Mister Buenaflor, —ulit na pakiusap ni Luis.

At inihimatong ni Luis ang bahay na tinungo nina Eddie at Aida. Sa gayon ay napahinuhod si Ginoong Buenaflor. Nagpatuloy sila nina Karyas at Tinoy.

Malalim na ang gabi nang sumapit sina Ginoong Buenaflor sa Panasahan, sa nayong inihimatong ni Luis.

Pinahinto ni Ginoong Buenaflor ang kotse sa tapat ng isang maliit na tindahan. Magalang siyang nagtanong sa matandang lalaking naroon kung saan matatagpuan ang pinakamagandang bahay na may mahalamang hardin.

Itinuro ng matanda ang bahay na hinahanap nina Ginoong Buenaflor. Muling pinasibad ni Ginoong Buenaflor ang kotse.

SAMANTALA, napansin ni Don Servando ang tumaob na awtong pinagkakalipumpunan ng mga tao. Nahinuha niyang may naganap na sakuna roon. At siya'y kinabahan.

Ipinatigil ni Don Servando ang kotse. Nagdudumali siyang lumapit sa kulupong ng mga lalaki. Gayon na lamang ang pagkabigla niya nang makitang nakahiga pa rin sa damuhan ang duguang si Luis.

—Luis...

—Papa...!

—Mga kasama, —baling ni Don Servando sa mga lalaking nakapaligid sa kanila, —pakitulungan ninyo akong bumuhat sa kanya hanggang sa kotse.

—Huwag na, Papa, —pigil ni Luis. —Darating na ang ambulansiya. Mabuti pa'y sundan na lang ninyo sina Mister Buenaflor.

Napakunot-noo si Don Servando. —Ano ang ginawa sa iyo ni Buenaflor?

—Wala, Papa, —ani Luis. —Nagpatuloy na siya sa aming patutunguhan... sa Panasahan. Naroon sina Aida

Sandaling natilihan si Don Servando. Waring iniisip kung pauunlakan niya ang kahilingan ni Luis, o dadalhin iyon sa pagamutan.

—Tulungan mo sina Mister Buenaflor na maagaw si Aida, Papa, —mahinang sabi ni Luis. —Kailangang mailigtas natin sa kahihiyan ang ating pangalan...

At napahinuhod si Don Servando.

SA KABILANG dako, lingid sa kaalaman nina Ginoong Buenaflor ay natanaw sila ni Aida nang huminto ang kotse sa tapat ng magandang tahanang may mahalamang hardin.

Madaling nakapagpasiya si Eddie. Tumakas sila ni Aida sa pamamagitan ng pintuan sa likod-bahay na itinuro ng kanyang ale. Ipinagbilin pa niyon na sa Masili sila magtuloy... isang nayong napaliligiran ng malawak na palaisdaan. Sa tulay daw ng Atlag ay may masasakyan silang bangka.

Nagpaliwa-liwa sina Eddie sa pagitan ng mga bahay hanggang sa makarating sila sa tulay Atlag. Nabuhayan sila ng loob nang makita ang mga bangkang nakahanay sa ibaba ng tulay.

Gaya ng dapat asahan, nagkaila ang ale ni Eddie nang magtanong si Ginoong Buenaflor. Sinabing hindi nagtungo roon sina Eddie. At bagaman nag-aalinlangan ay walang nagawa si Ginoong Buenaflor kundi matamlay na lumisan.

Subali't nagbaka-sakali sina Ginoong Buenaflor. Tinuwid nila ang isang eskinita. Pagdatingsa puno ng tulay Atlag ay pinahinto ni Ginoong Buenaflor ang awto nang matanaw ang isang bangkang may motor na papalaot sa ilog.

Ipinagtapat ng bangkerong napagtanungan ni Ginoong Buenaflor na isang babae at isang lalaking nagmamadali ang umalkila ng bangka. Sinapantaha niyang sina Eddie at Aida ang dalawang iyon.

Kasama sina Karyas at Tinoy, umalkila rin ng bangka sina Ginoong Buenaflor at hinabol sina Eddie. Gumuguhit sa katahimikan ang ugong ng motor ng dalawang bangkang pumapalaot sa ilog.

Malayo na sina Ginoong Buenaflor nang tumigil sa puno ng tulay ang kotse nina Don Servando. Nakilala agad ni Don Servando ang awto nina Ginoong Buenaflor.

At nang sabihin ng isang bangkero na pumalaot sina Ginoong Buenaflor ay sumunod si Don Servando. Kaipala'y kinukutuban siyang hinabol nina Ginoong Buenaflor sina Aida.

Lumilikha ng malalim na sugat sa dibdib ng palaisdaan ang tatlong bangkang parang ibinibinit habang lumuluray sa katahimikan ng ugong ng mga motor. Sa unahan, si Aida'y mahigpit na nakahawak sa bisig ni Eddie. Natatakot.

Ilang dipa na lamang ang agwat nina Ginoong Buenaflor nang lumunsad sa pasigan sina Eddie. Magkahawak-kamay, mabilis silang tumakbong papalayo — walang tiyak na patutunguhan.

Nguni't mabilis din ang mga yabag na sumusunod sa kanila.

Aabutan na nina Ginoong Buenaflor nang pumasok sina Eddie sa bisita ng nayon. Iyon na lamang ang pinakamabuting kublihang naisip nila.

Nguni't sa harap ng altar ay nawalan ng malay si Aida dahil sa matinding hapo. Aalalayan sana siya ni Eddie kungdi rumaragasang pumasok sina Ginoong Buenaflor.

Biglang binunot ni Eddie ang nangingintab na kutsilyong ipinamulsa niya bago tumakas. At parang itinulos sa pagkakatayo si Ginoong Buenaflor, maging sina Karyas at Tinoy.

—Bago kayo nakapasok dito, bago nawalan ng malay si Aida, ay ipinangako ko sa kanya na mamamatay kaming hindi papayag magkalayo, — mariing wika ni Eddie sa matatag na pagkakatayo.

Sa-darating si Don Servando, humihingal. Katulad nina Ginoong Buenaflor, tila ipinako sa may pintuan ng bisita si Don Servando nang makitang hawak ni Eddie ang nangingintab na kutsilyo.

—Kung manlalaban ako upang ipagtanggol ang aming karapatan ay tiyak na mabibigo ako, —patuloy ni Eddie. At sinambitla ang wala pa ring malay na si Aida. —Maaaring magtagumpay ang inyong hangad na maagaw siya sa akin.

DAMBANA AT Pangako

nina MARTIN D. PANTALEON *at* GREGORIO R. FLORENCIO

SA BAWA'T PAG-IBIG AY MAY HADLANG AT PAGSUBOK. ITO ANG MGA SUKATAN NG LIGAYA NG MGA NAGMAMAHALAN

—Huwag mo siyang sasaktan:... —Gumagaralgal ang tinig ni Ginoong Buenaflor.

—Hindi ko siya sasaktan habang may pagkakataon kaming mabuhay, —ani Eddie. —Nguni't kapag lumapit kayo'y mapipilitan akong pumatay at magpakamatay. Pagka't alam kong nasusuklam siya sa inyong lahat... alam kong kamatayan din ang katumbas sa amin ng inyong tagumpay.

Sa pagtataas ng tingin ay natitigan ni Don Servando ang patrona sa altar. Napatitig din doon si Ginoong Buenaflor. Maging sina Karyas at Tinoy, bagaman waring naghihintay pa ng utos ni Ginoong Buenaflor, ay mahinahon na.

—Tayo na, Pepe, —ang yaya ni Don Servando.

Walang kibong sumunod kay Don Servando sina Ginoong Buenaflor. Si Tinoy lamang ang lumingon bago lumabas sa bisita, pinikitan si Eddie.

May ilang saglit nang naaalis sina Don Servando nang dahan-dahang panumbalikan ng ulirat si Aida sa mga bisig ni Eddie. Unang pumukaw sa kanyang kamalayan ang masuyong tinig ni Eddie.

—Atin na ang daigdig, Aida. —Parang dalanging inuusal ni Eddie. —Atin na ang daigdig...

Kay-ganda ng gabing bumati kina Eddie at Aida nang lumabas sila sa bisita. —**nina Martin D. Pantaleon at Gregorio R. Florencio**

(WAKAS)

—oOo—

Ako ...

(Buhat sa pah. 13)

daigdig ng bagong kagandahan ng kanyang mukha.

—Ano, Ema, aalisin ko na ba ang iyong benda? —nakangiti pang naitanong mo sa kanya.

—Oo, Dan, oo! —tugon niyang hindi mapalagay sa tuwa.

Gugupitin mo na lamang ang benda sa mukha niya nang may kumatok sa pintuan. Sandali mong ibinaba ang gunting at binuksan ang pinto. Iniabot sa iyo ng isang utusan sa ospital ang isang sobre.

—Iyan po ay ipinabibigay sa inyo ni Dr. Alberto Montel.

Pagkaalis ng utusan ay binasa mo ang sulat. At gayon na lamang ang panlalaki ng iyong mga mata nang malaman ang isinasaad. Hindi mo malaman kung paano mo sasabihin kay Ema ang nilalaman ng sulat. Nguni't kailangang sabihin mo sa kanya, kailangang malaman niya.

Napansin ni Ema ang pagkatigagal mo.

—Bakit, Dan, bakit ka natigilan? Ano ang nangyari? —usig niya.

(Sundan sa pah. 19)

ito ang istorya...

ni YOYONG FLORENCIO

LIBRARY

KAHAPON ay inilibing ang isang anak ni Aling Barang. Mahal na mahal ni Aling Barang ang anak niyang iyon. Nguni't ang ipinagtataka ng lahat, basta't lumuha lamang si Aling Barang.

Hindi dating gano'n si Aling Barang. Sa angkan nila'y tatlo na ang namamayapa. Ang una'y ang anak niyang bunso at ang pangalawa'y ang asawa niyang si Mang Senon. Halos mabingi raw ang mga nakipaglibing nang iyakan ni Aling Barang ang bunso niyang anak. At sa libing daw ng kanyang asawa'y nabingi nang tuluyan ang ilan sa mga nakipaglibing.

Ngayo'y walang makapagsabi kung bakit nang ilibing nga ang pangatlong namatay kina Aling Barang ay basta tahimik na lumuluha lamang siya. Kung tutuusin daw, higit na mahal ni Aling Barang ang inilibing kahapon kaysa anak niyang bunso. Dapat sana, kung di man nabingi ang mga nakipaglibing dahil sa panangis niya ay kinulili man lamang ang mga tainga.

Malalim na misteryo raw ang nangyari laluna sa mga hindi nakipaglibing kay Mang Senon. Nguni't ang mga nakasama sa pakikipaglibing kay Mang Senon ay may naiisip na dahilan sa malaking ipinagbago ni Aling Barang. Baka nga raw ito ang dahilan.. ang istoryang ito..

"SASAMA AKO, SENON"

Noon daw ay petsang hindi na matandaan ni Ba Kulas Basta raw may tatlong taon na ang nakararaan nang ilibing si Mang Senon. Tag-araw daw noon at ang pagkakatanda nga ni Ba Kulas ay dagsaan ang mangga sa tiyangge. Halos lahat daw ng bata sa baryo noon ay may bungang-araw. Sila raw (si Ba Kulas at ang kanyang mga kapanahon) ay tinatamad lumusong sa tumana pagka't talaga raw umuusok ang kanilang mga tuktok sa init ng araw. Siya-nga pala raw, noon ay panahon ng Kuwresma. Kaya nga raw nasabi pa nilang hindi na nakapagpinitensiya si Mang Senon. Nagbabalak pa naman daw magpinitensiya si Mang Senon. Ilang araw daw bago magpinitensiyahan nang maputukan ng dinamita si Mang Senon.

Ang libing daw ni Mang Senon ang pinakamasayang-malungkot na nangyari sa baryo namin. At marahil daw ay ayaw nang magunita iyon ni Aling Barang.

AYON KAY Ba Kulas, ito ang parteng malungkot...

Oras na ng libing. Lahat ng mga makikipaglibing ay natitipon na kina Mang Senon. May na sa labas ng tarangkahan. May na sa silong. May na sa bahay. (Halos mabali raw noon ang mga balagbag ng bahay nina Mang Senon.) May na sa kusina. Lahat daw ng paligid ay may tao o may mga kamag-anak ni Mang Senon. Isa pa, talagang sa baryo'y marami ang nakikipaglibing. Isa na ito sa masasayang sandali para sa mga hindi namatayan o hindi kamag-anak ng namatay. Paano, mula sa bahay ng yumao hanggang sa sementeryo, e, may musiko.

Hindi raw magkamayaw ang mga tao. At lalong hindi magkamayaw ang malalapit na kamag-anak ni Mang Senon sa itaas ng bahay. Wala raw mga malamang gawin dahil sa pagiyak ni Aling Barang at ng mga anak nito.

Talaga raw nakalulunos ang mga panaghoy ng mga anak ni Mang Senon. Maging si Ba Kulas daw ay naiiyak din. Labis daw nanuot sa kanyang kaluluwa ang mga panaghoy na yaon: **Tatay, bakit n'yo kami ginanito? Tatay, sino pa ngayon ang tatawagin namin ng Tatay? Tatay, ngayon ay wala nang Senon ang Nanay! Tatay, bakit mo naisipang gawin sa amin ang ganito?** (kung bakit daw naisipang mamatay.) **Tatay, seguro'y nagsasawa ka na ng paghahanap-buhay kaya mo kami iniwan! Tatay, mapapalitan pa naman kita sa paghahanap-buhay ay saka ka namatay! Tatay, wala nang mag-uutos sa aking ngayong bumili ng tabako.** Salit-salit daw sa panangis ang mga anak ni Mang Senon. **Tatay, huwag mo kaming ulilahin! Tatay, wala nang magsusuhay ng bahay natin pag bumagyo! Tatay, 'ala na an aanus'yo sa 'tin panadinip para atataya ayo a weten!** (Ang panangis daw ng pinakamaliit na anak noon ni Mang Senon, ang sinundan ng bunso. Nilinaw pa ni Ba Kulas kung ano ang ibig sabihin: Tatay, wala nang kukuha ng anunsiyo ng aking panaginip para tumaya tayo sa huweteng!) **Tatay, kaya pala pinalo mo ako kahapon ay mamamatay ka ngayon! Tatay, kaya pala ako ang pinagsisindi ng tabako ay...** (panangis daw ang idugtong ng pang-apat na anak ni Mang Senon.) **Tatay, hindi pa ako ang namatay, hindi rin lang ako makakita ng trabaho!** (Ito'y sa panganay daw naman ni Mang Senon na hanggang ngayon ay wala pa ring trabaho.)

Panangisan daw na katakut-takot sa itaas ng bahay noon. At ang mga na sa lupa ay napapagaya na lamang. Ang iba raw namang may matigas na kalooban ay minsan pa raw mapangiti, lalo na raw ang mga binatilyo.

Si Aling Barang daw ay higit pa ro'n kung makapanangis. May ilang natandaan pa raw si Ba Kulas: **Senon, Diyos ko! Senon, bakit ka gumawa ng ganyan? Senon, huwag mo kaming iwan, Senon! Kaya pala hindi ka na nagalmusal, Senon ay aalis ka na!** (Panaghoy daw.) **Kaya pala ni hindi ko na nakitang nagalit ka nang mga nakaraang araw, Senon! Bakit mo kami iniwan, Senon? Senon, kaya pala siya na ang nagkukusang umigib gayong nagistambay lang ang mga anak ay mamamatay na! Senon, sino pa ngayon ang tatawag-tawagin ko kung ako'y may sakit? Senon, wala akong galit sa iyo! Naglalambing lang ako kapag nasisigawan kita Senon! Senon, sino ngayon ang kakatulungin ko sa pagpapalaki ng marami mong anak? Senon...!**

Makailang ulit daw na hinimatay si Aling Barang. Nguni't madali namang pinagbabalikan ng malay. Pagkatapos ay magpapatuloy na naman sa

(Sundan sa pah. 17)

PAGBABAGO

ni CRESENCIO GER. CLEMENTE

LABIS ang naging pagkabigla ng isang ina nang isang gabi'y bigla na lamang niyang marinig ang magalang na pagmamagandang-gabi ng isang tinig-lalaki. Hindi niya napaglabanan ang mapatitig sa kanyang asawa nang tumindig ang kanilang anak na babaing maglalabimpitong taong gulang at magsabi: "Itay, Inay, kaisk'wela ko ho siya. Patuluyin ho natin." Sa pagkakaugnay ng mga paningin ng mag-asawa ay nabadha ang pangambang hindi maitatatuwa ng kanilang mga mata. Waring lumatay sa kanilang kaluluwa ang hagupit ng katotohanang malaon na nilang batid nguni't kinatatakutan nilang dumating. Isang bagay ang sa sandaling iyo'y nagdudumiin sa kanilang kaalaman: dalaga na ang kaisaisang bunga ng kanilang pagibig, tumatahak na sa isang bagong landas ng buhay na walang ibang kahulugan kundi palayo na sa kanilang makasariling pag-aangkin. Hindi na nila maipangangakong sarili nila ang pag-ibig sa kanilang supling. Lalong hindi nila maaasahang kanila lamang ang pagmamahal ng kanilang anak. "Bakit kailangan pa niyang lumaki?" Tumututol ang kalooban ng ina. "Bakit kailangan pang maiba ang pagkakaugnay niya sa amin ng kanyang ina dahil lamang sa pagkakaragdag ng kanyang mga taon?" Lihim na paghihimutok ng ama.

Higit pa sa ganyang paghihimutok ang kinimkim ng marami nang kamakailan lamang ay sumakabilang-buhay ang isang idolo ng bayan.

MAGKAROON NG PAGBABAGO AT DITO'Y WALANG MAKALALABAG SA BATAS NG KALIKASAN, ANG LAHAT AY KINAKAILANGANG

Nagluksa ang sambayanang Pilipino, namighati; nguni't pagluluksa at pamimighating may kalakip na pagtutol sa naging pasiya ng tadhana "Wala sa panahon ang kanyang kamatayan!" Nasasabi ng mga mamamayang ang na sa isip ay ang naganap na di inaasahang sakuna. "Bakit kailangan pa niyang mamatay?" Naihihimutok ng mangilan-ngilang nilikhang dahil sa malabis na pagdaramdam ay nakapagsasalita na ng mga bagay na hindi nila bibigkasin sa sandaling tiwasay ang kanilang damdamin.

Ang pagyaong tungo sa kabilang buhay, tulad din naman ng pagkakaragdag ng gulang ng isang nilikha, ay isa lamang pagbabago — ang una'y pag-iiba ng kalagayan ng kaukulan; ang ikalawa'y papalit ng pagkaunawa, ng ng pagpapahalaga nakahihigit ang kabutihan sa kasama ang **kalakip** ng mga pagbabagong iyan.

Bahagi ng bawa't bagay sa daigdig sapagka't ang pagbabaga ito ang nagtataguyod sa bawa't buhay sa daigdig, at sapagka't maging ang daigdig ay patuloy na nagbabago. Bukod sa patuloy na paglalakbay ng daigdig sa palibot ng araw na nagiging dahilan ng mga panahong tag-init, taglagas, taglamig, at tagsibol, ang daigdig ay patuloy pa ring umiinog na nagiging dahilan ng liwanag at ng dilim, ng umaga at ng gabi. Kung ang daigdig ay hindi umiinog, kung hindi patuloy na naiiba ang bahagi ng daigdig na nalalantad sa sikat ng araw, ang kabiyak ng daigdig na laging nakatampok sa matinding init ay magbabaga upang hindi mapanahanan ng kahit anong uri ng buhay! at ang kabiyak na bahagi nitong patuloy na pinaghaharian ng dilim ay lalamig, na malamig pa kaysa ano mang uri ng kamatayan.

Nais ng mga tumatahan sa daigdig ang mabuhay. At tinatanggap ng nangabubuhay sa daigdig ang ganyang pagbabago.

May isang binatang hindi mapaglabanan ang labis na pagkakimi kung kaharap ng isang dalaga, lalo na kung isang magandang dalaga. Naumid ang kanyang mga labi sa pagsasalita. Nalalarawan sa kanyang mga mata ang isang pangambang kung pinag-uukulan naman niya ng pagkukuro sa sandali ng kanyang pag-iisa ay pangambang walang pinagbabatayan. Sinikap niyang baguhin ang kanyang sarili, nguni't babang tinutotoo niya ang pagsisikap upang magbago ay ang pagbabago lamang ang hindi nagiging totoo sa kanyang pagsisikap.

Subali't ano ba't minsa'y nakatunghay siya ng isang **mapangahas** na aklat. Isang aklat na ang kapangahasa'y ikinukubli sa pamagat na **The Origin Of Species,** at ang nagkubli ay isang nagngangalang Darwin — Robert Darwin. Sa aklat na iyon niya unang natunghayan na ang tao'y hindi nilikhang tao sa simula kundi sa pamamagitan ng mahika blangka, na lalong kilala sa tawag na **evolution**. Sa pamamagitan nito, diumano, ang pinakapayak na hayop na unang nagkabuhay sa daigdig ay nagpabagu-bago ng anyo hanggang sa naging **taong-bakulaw,** naging **heidelberg,** naging **piltdown,** naging **neanderthal,** naging **rhodesian,** naging **cro-magnon**, naging (?), hanggang sa naging tao. Hindi rin natitiyak ng binatang nabanggit kung siya'y lubos na naniniwala sa **kapangahasang** iyon sapagka't una-una'y namatay ang sumulat ng aklat na iyon nang hindi ito nakabuo ng mga butong kakatawan sa **nawawalang tagapag-ugnay** sa pagitan ng kahuli-hulihang uri ng taong-bakulaw at sa tao. Datapuwa't ang kanyang natitiyak ay nagbago ang kanyang pagkakimi sa harap ng dalaga, kahit sa harap ng pinakamagandang dalagang maaaring isipin. Sapagka't sa mga gayong pagkakataon ay nagdudumiin sa kanyang isip na ang kanyang kaharap ay isa lamang magandang bakulaw, o kaya, para maging lalong tiyak, ang kaharap niya'y isa lamang kaapu-apuban ng mga bakulaw.

Hindi matanggap ng isang makaluma ang mabilis na pagbabagong nagaganap sa kanyang paligid: Patuloy na nagbabago ang napagkakagawian ng sangkatauhan — sa pananamit, sa pamamahay, sa pagaaliw at maging sa pakikitungo sa kanyang kapuwa. At sapagka't siya'y makaluma, lalong hindi niya matanggap ang pagbabago ng isang anak na babaing maglalabimpitong taong gulang.

Ang pagbabago ng pakikiugnay sa ama't ina ng anak na babaing maglalabimpitong taong gulang ay patungo sa isang bagong landas ng buhay, sa isang bagong uri ng pagibig na magiging daan ng pagkatupad sa sinasabing "Humayo kayo at magpakarami at kalatan ninyo ang buong lupa."

Tanggapin natin sa ating buhay ang pagbabago ng isang anak sa pakikiugnay sa kanyang mga magulang sapagka't sa ganyang pagbabago lamang makapangangahas na magtatag ang isang anak ng kanyang sariling sambahayan na pamamahalaan niya ayon sa kanyang naiibang paniniwala at pagkakilala.

Ang maagang kamatayan ng isang lider na dinadakila ay isang makapangyarihang tabing na nagbibigay-wakas sa dula ng kanyang kasaysayan. Isang hangganang kagyat na sumunod sa kasukdulang pinaningning ng madudulang tagpong kanyang ginampanan bilang pangunahing tauhan. At sapagka't nakapinid na ang tabing kaya wala nang maisasagawang pagkakamali. Sa gayon ay magkakaroon pa ng pagkakataon ang iba upang magpamalas naman ng kanyang sariling kahusayan sa pagganap ng kanyang papel sa susunod na ibang pagtatanghal

(Sundan sa pah. 10)

GREGORIO HERNANDEZ, JR

ANG KGG. GREGORIO Hernandez ay siyang pinakabata sa mga naging Kalihim ng Pagtuturo sa Pilipinas, at maituturing na isa rin sa pinakabatang kagawad ng gabinete ng Pangulong Ramon Magsaysay.

Bago naging Kalihim ng Pagtuturo ay maraming mahahalagang tungkulin ang inialok sa kanya ng Pangulong Magsaysay. Noong una'y siya ang kasangguni ng ating Pangulo sa iba't ibang mahahalagang bagay. Inalok siyang maging hukom sa hukuman ng paghahabol, nguni't tinanggihan niya. Inalok din siyang maging Kalihim ng Katarungan bago nahirang ang kasalukuyang Kalihim Tuazon, nguni't tinanggihan din niya. Bago hinirang ang naging Kalihim Pastor Endencia ng pagtuturo ay siya muna ang inalok na humawak ng gayong tungkulin, nguni't tinanggihan din niya.

Subali't nang ipatawag siya ng Pangulong Magsaysay noong ika-30 ng Hunyo ng 1954 upang muling ialok sa kanya ang pagiging Kalihim ng Pagtuturo ay hindi na siya nakatanggi. Bagaman waring atubili pa siya, kinabukasan, unang araw ng Hulyo, ay muli siyang ipinatawag sa Malakanyang at pinapanumpa na sa pagiging Kalihim ng Pagtuturo.

Bago naging Kalihim ng Pagtuturo, ang Kgg. Gregorio Hernandez ay dating Dekano sa Paaralan sa Batas ng Pamantasan ng Santo Tomas, na siyang pinagtapusan ng pag-aaral sa pagkamanananggol ng kanyang lolong si Don Gregorio G. Sancianco, unang Pilipinong naging Doktor sa Batas sa Unibersidad Central sa Madrid, naging hukom sa panahon ng pamahalaang Kastila, at may-akda ng aklat na EL PROGRESO DE FILIPINAS na hinangaan sa Espanya. Ang Kalihim Hernandez ay pamangkin ni Don Epifanio de los Santos at anak ng dalubhasang Gregorio Hernandez Sancianco na kilalang manunulat sa wikang Kastila at Tagalog.

Ang Kalihim Gregorio Hernandez, tulad ng kanyang nunong si Don Gregorio G. Sancianco at ng kanyang tiyong si Don Panyong, ay ipinanganak sa isang makasaysayang tahanan (na siya ring kinakitaan ng unang liwanag ni Don Gregorio G. Sancianco) sa Tonsuya, Malabon, Rizal, noong ika-20 ng Abril ng 1913. Anopa't ang apat na anak na maipagmamalaki ng bayang Malabon at nabibilang sa isang angkan ay pawang isinilang sa isang pook.

Ang Kalihim Hernandez ay nakatapos ng primarya sa National University, ng intermedya sa kolehiyo ng San Juan de Letran at ng **high school** sa Ateneo de Manila noong 1929. Natapos niya ang "Associate in Arts" na taglay ang pinakamataas na karangalang Summa Cum Laude sa Ateneo de Manila noong 1931. Natapos niya ang karunungan sa pagiging mananggol sa Unibersidad ng Santo Tomas noong 1935 na taglay ang karangalang Magna Cum Laude. Nakasama sa bupete nina Delgado at Tañada. Naging "Solicitor" sa Kagawaran ng Katarungan sa panahon ng Pangulong Sergio Osmeña. Naging punong-kasangguni sa batas ng Unibersidad ng Santo Tomas.

Ikinasal kay Maxima Hemedes, isang dilag ng Kabuyaw, Laguna, noong 1937 at dito'y naging anak niya sina Roberto, Gregorio III, Jose, Jesus, Maria Loreto at Maria Socorro.

Isa sa mahalagang balak sana ng Kalihim Hernandez ay ang pagpapalaki sa Surian ng Wikang Pambansa. Maraming mahahalagang pagbabago ang gagawin niya sa Kagawaran ng Pagtuturo at sa ating mga aklatang pambayan na naiwang nakabitin.

Ang Kalihim Hernandez ay mayaman sa mahahalagang balak. Bata pa, malusog at masigla, kaya taglay niya ang sinabi ni Dr. Jose Rizal na "na sa ating kabataan ang pag-asa ng ating bayan".

Ang pagiging Kalihim ng Pagtuturo ni Gregorio Hernandez, anak, ay buong pagkakaisang pinagtibay sa pulong ng "Commission on Appointments" noong ika-29 ng Hulyo ng 1954.

Siya rin ang Pangulo ng Lupon ng mga Rehente ng Unibersidad ng Pilipinas, ng Lupon ng mga patnugot ng Jose Rizal National Centennial Commission, ng National Board of Education at iba pa.

Namatay siya sa sakuna sa aeroplano, kasama ng Pangulong Magsaysay, noong ika-17 ng Marso, 1957.

Mga Payo...

(*Buhat sa pah. 9*)

lamang ay sukat na ang magwalang-bahala upang di mapahiya ang kasama.

SA DAAN

Dapat bang batiin ang mga kaibigang nakakasalubong na abala sa pag-uusap?

Kung ang isang tao ay hindi napapansin ng dalawa o tatlong nag-uusap na nakasalubong ay wala nang pinakamabuting gawin kundi ang magpatuloy sa paglakad sapagka't ang pagsasabad sa usapan kailanman ay hindi ipinalalagay na kabutihang asal.

LAMPAS NA SA ORAS

Kadalasan, ang mga binata ay nakalilimot sa oras lalo na kung nagkakabutihan sa pakikipagkuwentuhan sa dalagang kaharap.

Masasabi ng dalaga sa binata na oras na upang sila'y maghiwalay sa isang paraang hindi masasaktan ang damdamin ng huli, sa pamamagitan ng pagtingin sa orasan at pagsasabi ng "Dinaramdam ko, subali't ayaw ng Nanay na makakita ng panauhin pagkalampas ng (kung anong oras). Inaasahan ko ang pagbabalik mo sa ibang araw."

——oOo——

Kayo at Ang...

(*Buhat sa pah. 9*)

sa pag-iingat at pag-iwas sa mga karamdaman at pag-aalaga sa mga maysakit. Maipakikita nila sa inyo ang mga paraan ng paghahanda ng mga kagamitan sa isang bahay; yaong mga kailangan sa oras ng pagkakasakit.

Ang mga sine, radyo, o telebisyon, ay nagsasama rin ng mga bilang ukol sa kalusugan sa kanilang mga palatuntunan. Ang mga sangay ng pamahalaan at ng mga pansariling kilusan ay naglalayong lahat sa pagpapalaganap ng mga mamamayan tungkol sa mga bagay na nauukol sa kalusugan. Sa Maynila ay may isang malaking samahang siyang nangunguIo sa pagsasagawa ng lahat ng mga balak para sa kabutihan ng mga mamamayan. Tunay na napakaraming paraan upang malamang lahat ng isang tao ang mga wastong paraan upang ang kanyang anak ay manatiling malusog at may mabuting pangangatawan.

Nababatay na malaki sa inyong kagustuhan at kaharndaan ang pakinabang na inyong tatamuhin sa pagsasagawa ng mga karunungan ukol sa kalusugang umiiral ngayon.

———

MGA GILIW NAMING MAMBABASA: Subaybayan ang bawa't labas ng Magasin ng BAGONG BUHAY. Sa mga susunod na bilang ay mababasa naman sa pitak na ito ang mahahalagang payo ukol sa kalusugan ng mga magulang, ang pag-aalaga sa nagdadalang tao, ang hilot at marami pang iba.

Huwag kaligtaang sipiin ang bawa't labas sapagka't makatutulong ito nang malaki sa inyo.

Ito ang Istorya...

(*Buhat sa pah. 15*)

pananaghoy. **Senon, ni hindi ka man lamang nakapagbilin . . . Senon huwag mo kaming iwan** (madalas daw sabihin ito ni Aling Barang habang nananangis). **Senon, sasama ako.** (Ito raw ay nang ipinaog na ang kabaong ni Mang Senon. At hinimatay daw uli si Aling **Barang.**

Nang matauhan daw si Aling Barang ay nakasakay na sa **jeep** at inaagapayanan ng mga kapatid na babae ni Mang Senon. Patuloy din sa panananangis. Iyon at iyon din daw ang sinasabi. Para raw ang musiko, sabi pa ni Ba Kulas, iyon at iyon din ang tinutugtog — punebre!

Sa simbahan daw ay ganap nang nagkamalay si Aling Barang. Hindi na raw ipinasok sa simbahan at baka doon pa mawalan uli ng malay. Nguni't nagpilit daw na papasukin sa simbahan. Wala raw nagawa ang mga kapatid na babae ni Mang Senon. At sa taya raw ni Ba Kulas ay nagkad'yaski-d'yaski ang pagbabasbas ni **Padre** Ayong sa bangkay ni Mang Senon. Mangyari raw, tuwing magsasalita si Padre Ayong ay sinasabayan ng panangis ni Aling Barang. Hindi naman daw mailabas ng mga lalaki pagka't nagagalit pa raw si Aling Barang.

Hindi raw malaman ni Ba Kulas kung paano tinapos ni Padre Ayong ang pagbabasbas kay Mang **Senon. Ang** natatandaan daw niya'y nawalan daw uli ng malay **si** Aling Barang nang inilalabas ng simbahan ang kabaong ni Mang Senon. Tulog na **tulog** daw si Aling Barang **nang** muling isakay sa **jeep.**

Nang magkamalay daw si Aling Barang ay na sa sementeryo na ang libing. Panaghuyan daw uling katakut-takot. Noon na raw nabingi ang ilan sa mga nakipaglibing dahil sa pananaghoy ni Aling Barang at ng mga anak nito. Si Ba Kulas daw ay kinulili ang

(*Sundan sa pah. 19*)

HIWAGA NG ISANG BUHAY

ni Cesario L. del Rosario

NANG MAUNAWAAN NIYANG MAY DAPAT SIYANG PAINUMIN SA KANYANG SARONG AY SAKA NASAID ANG TUBIG SA BUKAL

SINO ang hindi nakakikilala kay Dante Rigor sa lipunan ng maririlag na babae ng lahi, lalo na sa Maynila? Tiyak na wala sapagka't si Dante Rigor ay isang "mahiwagang" lalaking bukang-bibig ng lahat. Mahiwaga siya sa dahilang dinarakila siya ng maraming mahihinang puso ng kababaihan gayong bantog na bantog ang kanyang pagiging "malikot" at "walang patawad" sa larangan ng ibig.

Nguni't ngayon ay alaala na lamang ni Dante Rigor ang naiwan sa lipunang iyan ng mga bulaklak ng lahi. At maging ang gunita ng kanyang "kadakilaan" sa pagluray sa mababangong talulot ng iba't ibang bulaklak ay unti-unti na ring pinapaparam ng lumilipas na panahon.

Ang dahilan? Inabot ng karamdaman si Dante Rigor... isang mabigat na karamdamang ipinalalagay ng marami na bunga ng kanyang kalikutan. Napatulad siya sa isang mapusok na bubuyog na nahagip ng matulis na tinik ng rosas at labis na nasugatan.

Sapagka't mayaman si Dante Rigor at lalo pang yumaman dahil sa "kabaliwan" ng mga dilag na nang nakaraang panahon ay walang panghihinayang na naghandog sa kanya ng lahat sa kanilang buhay, ay nakatungo siya sa Amerika. Doon siya nagpagamot.

Iyan lamang ang natatalos ng lahat at wala nang iba pa. Hindi na nila nabatid pa kung gumaling si Dante Rigor, kung ano ang nangyari at hindi na nakabalik sa Pilipinas, kung nag-asawa na roon, o kung tuluyan nang namayapa.

Maging si Rosita Doña, ang marilag na balo ni Don Maximo Señor, ay hindi pa rin nakalilimot at hanggang sa kasalukuyan ay dumarating ang mga sandaling nagugunita niya si Dante Rigor. Nadarama siya ng masidhing kalungkutan at pangungulila bagaman kapiling niya ang kanyang tatlong anak na naiwan ng yumao niyang asawang si Don Maximo.

Sapul nang mabalo siya may tatlong taon na ang nakararaan, ay lalo nang naging madalas ang pagdalaw sa kanyang gunita ng mga alalahaning may kinalaman kay Dante Rigor. May dalawampung taon na ngayon na hindi niya nababalitaan kung ano ang talagang nangyari sa buhay ng lalaking matagal din niyang hinangaan at dinakila. Binatilyo na ngayon ang kanilang panganay ni Don Maximo ay hindi pa rin siya nakalilimot. Kung minsan tuloy ay pinagtatawanan niya ang kanyang sarili dahil sa kabaliwang ito.

Sikapin man niyang lubusan nang maibaon sa limot si Dante Rigor na pinag-ukulan niya ng lahat sa kanyang buhay nang panahon ng kanyang kabataan ay talagang hindi niya magawa. Parang nadarama niyang buhay pa si Dante at ito'y magbabalik upang minsan pang magkalapit ang kanilang mga puso. Hindi niya matiyak kung iyan ay isang pangitain o isang pangaraping inaasam niyang matupad. Sinasabi ito sa tuwi na ng kanyang puso, ng hibang na pusong hindi yata tumanda gayong siya'y apat-na-pung taong gulang na.

At, narito ang himala ng kalikasan. Pagpasok na pagpasok ng buwan ng Mayo ay kauna-unahang nagtungo si Rosita Doña na kasama ng kanyang tatlong anak sa Antipolo. Nakagawian na nila ang gayon, taun-taon.

Pagkatapos magsimba ay napagkaisahan ng mag-iina na magtungo sa Hinulugang-Taktak upang maligo. Subali't nang mapatapat sila sa isang bagong katatayong **bungalow** sa malapit sa makasaysayang pook ay biglang nahilo ang bunsong anak na babae ni Rosita.

Pasigaw na tinawag ni Rosita ang kanyang binatilyo na nauuna sa paglakad.

—Ben, tulungan mo ako... Nahilo si Tessie...' —ani Rosita na nalilito at dimalaman kung ano ang gagawin samantalang inaalalayan ang bunso na magsasampung taong gulang na.

Isang lalaki ang biglang sumugod na papalapit sa kinaroroonan ni Rosita. Magalang itong naghandog ng tulong.

—Itulot ninyong buhatin ko siya sa bahay ko... —sabi ng lalaking matikas ang tindig, maginoong kumilos at magsalita, at matipuno ang katawan baga man may mangisa-ngisa nang puting buhok. —Nakita ko ang nangyari at hindi ako nakatiis. Kailangang magamot agad siya.

Napatunganga lamang si Rosita. Wala siyang nasabing ano man samantalang malakas na kumakaba ang kanyang dibdib habang nakatitig sa mukha ng lalaking iyon.

Binuhat ng lalaki si Tessie at dinala sa loob ng **bungalow** na may ilang hakbang lamang ang layo mula sa kinahiluhan ng bata. Nagkatinginan lamang ang mag-iina at walang imikang sumunod sa mahiwagang lalaki.

Inihiga ng lalaki ang bata sa naroong magandang kama. Pinaupo nito sina Rosita saka dali-daling kumuha ng mga kailangang gamot.

—Mediko ho ba kayo? —tanong ni Ben na hindi na nakatiis sa pagwawalang-kibo.

—Hindi —nakangiting pakli ng lalaki sa mababang tinig habang ginagamot ang nakahigang bata.

—E, bakit marunong kayong gumamot? —tanong uli ng binatilyo habang nakamata lamang si Rosita.

—Natutuhan ko ito sa sariling pag-aaral, nguni't wala akong titulo.

—Ito ho ba ang bahay ninyo? —usisa pa ni Ben.

Tumango lamang ang lalaki na patuloy sa paggamot kay Tessie.

—E bakit wala kayong kasama? Wala ba kayong asawa't mga anak?

Napawi ang ngiti ng lalaki at malungkot na napailing.

—Ano ka ba, Ben, tanong ka nang tanong? —hadlang na ni Rosita.

—Mabuting bata ito, Ginang... madali siyang makakikita ng kaibigan. —nakangiting sabi ng lalaki at tinanaw si Rosita. Binalingan uli ang binatilyo at hinawakan sa balikat. —Ako'y nag-iisa rito at wala akong kasama liban sa isang utusan na namamalengke ngayon.

Napatango si Ben na hindi na nagsalita pa.

—Ano ho ang pangalan ninyo? —tanong naman ni Delia, ang dalagitang anak ni Rosita na sumunod kay Ben. Parang humahanga ito sa kakisigan ng lalaki gayong matanda na at may bahagya nang kulubot na balat sa pisngi.

Ngumiti uli ang lalaki at hinarap naman ang da-

lagitang may labintatlong taong gulang na.

—Ang dati kong pangalan na ipinamana sa akin ng aking mga magulang ay hindi ko ipinagtatapat kahit na kangino... —sabi ng lalaki at hinawakan sa magkabilang balikat ang dalagita. —Subali't sa isang anghel na katulad mo'y ipagtatapat ko. Rigor kung ako'y tawagin, nguni't lalo akong kilala noong una sa pangalang Dante Rigor.

Biglang namilog ang mga mata ni Rosita. Natutop niya ang kanyang dibdib. Bigla siyang tumanaw sa malayo. Tumayo at dumungaw sa bintana upang maikubli sa lalaking iyon ang kanyang pagkabigla. Pinagsikapan niyang mapaglabanan ang sarili at mapanatili ang ang kahinahunan.

—Natauhan na si Tessie, Mang Rigor... —malakas na sabi ni Ben.

Hinarap agad ni Dante Rigor ang bata at pinainom ng tubig. Pagkatapos ay hinaplus-haplos ang noo nito.

—Ano ang pakiramdam mo ngayon? —tanong ni Rigor kay Tessie.

Napangiti ang bata at umiling. —Sino ka? —nakatawang tanong.

—Dante Rigor... —sagot ni Rigor at ibinangon si Tessie. —Ngayon ay makapaglalaro ka na uli.

Sinamahan ni Dante Rigor ang mag-iina sa pagtungo sa Hinulugang-Taktak nguni't parang hindi pansin ng lalaki si Rosita. Nagyayang maligo ang mga bata nguni't tumanggi si Rigor.

Nang naliligo na sa mababaw na tubig ang tatlong bata ay hindi nakatiis si Rosita na namamatay sa pananabik na makausap ang lalaking maluwat din niyang pinangarap na masilayan.

—Hindi mo na ba ako natatandaan? —paunang tanong ni Rosita na kusang umupo sa tabi ng lalaki.

—Maaaring hindi na, sapagka't ang lahat ng bahagi ng aking nakaraan ay ibinaon ko na sa limot. —pakli ng lalaki na nakatanaw sa mga batang nagsisigawan sa tuwa habang naliligo.

—Ako? Nalimutan mo na? Si Rosita Doña na nagbigay sa iyo ng lahat ng iyong kinailangan noong ating kabataan? Nanlaki ang mga mata ni Rosita na pinangingiliran ng luha. —May usapan tayong pakakasal na nang ikaw'y magkasakit. Naghintay na ako nguni't wala na akong nabalitaan pa tungkol sa iyo kaya napilitan na akong pakasal noon kay Don Maximo.

Napangiti si Rigor at binalingan ng tingin ang katabi. —Samakatuwid ay Donya ka na ngayon?

—Ang yaman ni Maximo ay pag-aari ng aming mga anak... subali't may sarili akong yaman, alam mo naman iyan sa simula pa...!

Napahinga nang malalim si Rigor at muling tumanaw sa malayo.

—Sayang... —pahinagpis niyang nasambit at napailing pa nang lipos kapaitan.

—Bakit? Alin ang sayang? —nanabik na tanong ni Rosita na lalo pang lumapit sa lalaki.

—Sayang at ako'y nagkaganito...! —Napatiimbagang si Rigor.

—Anong nagkaganito? —kunot-noo namang usisa ni Rosita.

—Sayang at wala na akong pagkakataon ngayon upang kahi't isa man lamang sa mga babaing aking pinaluha ay madulutan ko ng kasiyahan! Sana'y napaligaya ko, kahi't ikaw man lamang! Sana'y natumbasan ko ng kabutihan ang mga pagkukulang ko sa iyo! Nguni't ako'y sumusuko na sa tadhana! Tinatanggap ko ang aking pagkatalo...!

—Hindi kita maunawaan...! —Lalo nang napakunot-noo si Rosita. —Maaari bang ipaliwanag mo sa akin ang lahat?

Malungkot na napangiti si Rigor. Tumayo siya at nagbuntunghininga.

—Mahirap ipaliwanag, Rosita, —sabi niya samantalang nagsisikap na magpakatatag. —Ako'y pinarusahan ng katalagahan. Hindi na ako makapagdudulot ngayon ng kasiyahan sa sino mang babae. Kaya ako'y lumalayo, natutuhan ko nang mamuhay nang nag-iisa pagka't kalalabisan na ako sa lipunan ng mga tao! Nagkasakit ako, natatandaan mo. Noon ay isang mahalagang bagay ang nawala sa akin. Nabuhay lang ako dahil sa himala ng siyensiya!

Tumayo na rin si Rosita na talagang hindi makaunawa sa ibig sabihin ni Dante Rigor. Tinitigan niya nang buong pagsusuri ang lalaki.

—Hindi na ako ang lalaking hinangaan mo nang una, Rosita...! Wala na ang tunay na kaganapan ng aking pagkalalaki. Huwag mo nang hangaring tayo'y magkalapit pang muli pagka't lalo lamang lulubha ang kasawian mo at ang aking kasiphayuan! Diyan ka na...!

—Ang mga bata... ibig kang makasama ng mga bata sa bahay...! —Hadlang pa rin ni Rosita.

—Ayaw kong maging kabigan nila ako... kailangang maging batongbuhay ang aking puso...! Kung magiging kaibigan ko sila ay lalong masama ang mangyayari. Sana'y huwag na tayong magkita tang muli...

Matuling lumisan si Dante Rigor. Naging dagundong na nakatutulig para kay Rosita ang lagaslas ng tubig sa talon. Nanlabo ang kanyang mga mata samantalang patuloy ang pagdaloy ng tubig sa Hinulugang-Taktak. (X)

——oOo——

Ako ...

(*Buhat sa pah. 15*)

Nilakasan mo na ang iyong loob sa pagtatapat sa kanya.

—Ema, bago ko alisin ang benda sa iyong mukha ay nais kong basahin sa iyo ang sulat na ito.

—Lalo mo yata akong sinasabik, Dan, —ang wika niya, —Ano ba ang sinasabi sa sulat?

At malakas na binasa mo ang sulat ni Dr. Alberto Montel.

"Dan, ako ang nagpatuloy sa operasyon mo kay Ema. Nguni't hindi gaya nang inaasahan mo ang ginawa ko, sapagka't lalo ko siyang pinapangit. Winasak ko ang kanyang kagandahan! Ginawa ko ang gayon upang maging kasuklam-suklam siya sa paningin ng sinumang lalaki. Ngayon ay naipaghiganti ko na ang aking kapatid na lalaki na nagpatiwakal dahil sa kanya. Salamat sa pagkakataong humandog sa akin at nagbayad din siya sa malaking pagkakautang niya sa amin. Sa ginawa kong ito ay nakahanda akong tanggapin ang parusang igagawad sa akin..."

—Diyos ko!... —ang tanging nasambit niya.

Gayon na lamang ang pagkahabag mo sa kanya. Hindi mo akalaing pagbabayaran din niya ang kanyang pagkakasala sa kamay ng iba. Wala kang nagawa kundi malasin ang pagluha niya sa napakasaklap na kabiguang tinamo ng kanyang palad.

Ilang saglit pa'y marahan ka nang lumabas sa silid na iyon. Hindi mo na ipinagpatuloy ang pag-aalis ng benda sa mukha ni Ema. Alam mo na kung ano ang anyo niya sa likod ng takip na iyon.

Ngayon ay matiwasay na ang iyong kalooban. At parang nabawahan ang mabigat na pataw sa iyong dibdib, na ilang araw ding hindi nagpatahimik sa iyo. Kay-laki ng pasasalamat mo sa Maykapal, sapagka't kung hindi sa akin ay nakalikha ka ng isang napakalaking pagkakasala, at kung hindi ako nangibabaw sa iyong katauhan, marahil ay hindi ka na magkakaroon ng kapayapaan habang nabubuhay... Ako nga ang pumigil sa iyo, ako, na iyong budhi... (X)

——oOo——

pagpapakasakit

langit ko'y salamat at yaring panata
ay di-nangulutding sa aking pag-asa;
dahil sa hangad kong sila'y lumigaya,
ang kalbaryo'y kusang aking sinalunga.

sila man sakali'y pawang nakalimot,
patawari't hingi ng aking pag-irog;
bawa't nagkabahid sa pagkakatisod
ay nahugasan na ng luha kong bubog.

ang di nila tantong paghamak sa akin,
minamarikit kong latay sa damdamin—
bayaang magbakas at huwag pawiin,
magsilbing karugtong niring panimdimin.

ang nangagsigapos sa sawi kong palad,
idinadalanging hagkan ng liwanag;
yaring puso'y walang iba pang pangarap
liban sa makitang sila'y bumusilak.

katuwaan ko nang yaring pananalig
ay nagkabulaklak ng di-panaginip:
ang ako'y limutin sa aking sinakit,
kaluwalhatian ng abang pag-ibig.

Pagbabago

(*Buhat sa pah. 16*)

Tanggapin natin sa ating mga puso ang maagang kamatayan ng isa pang Dakilang Malayo, at ialay pa rin natin sa Diyos ang magiging kamatayan ng mga nilikhang susunod sa mga bakas ng kanyang yapak, kung mayroon man, sapagka't sa ganyang uri lamang ng pagbabago makapaghahandog ang panahon ng mga nilikhang ang mga pangalan ay malinaw na mapapalimbag hindi lamang sa puso ng sambayanang pilipino kundi maging sa puso ng sangkatuhan. (X)

——oOo——

Ito ang Istorya...

(*Buhat sa pah. 17*)

mga tainga.

Wala raw nakapigil kay Aling Barang sa pagtungo sa tabi ng hukay nang ihuhulog na ang kabaong. Sampung ulit daw yata ng lakas ng panangis niya sa bahay at sa simbahan ang ginawa ni Aling Barang sa pantiyon.

Pilit daw nakipagsiksikan si Aling Barang sa mga na sa tabi ng hukay. Talaga raw hindi mapigil-pigil. At habang nakikipagsiksikan ay patuloy ang pananaghoy! **Senon, sasama ako! Sasasama ako, Senon! Huwag mo akong iwan, Senon! Huwag mo akong iwan! Senon. Sasama ako!** Pilit daw na kumakawala si Aling Barang sa mga nagsisipigil. Hindi raw tuloy mapabuti ang paghuhulog ng kabaong sa hukay.

ITO RAW ang parteng masaya sa libing ni Mang Senon, ayon kay Ba Kulas. Masaya para sa mga gaya ni Ba Kulas.

Nang maihulog na raw ang kabaong, lalo raw nagpipiglas si Aling Barang. Nanganga-wit na raw seguro ang mga nagsisipigil sa kanya at nabitiwan na siya ng iba. Si Ba Kulas na lamang daw at ang isang kapatid na lalaki ni Mang Senon ang natitirang pumipigil kay Aling Barang nang tinatabunan na ang kabaong. Patuloy pa rin at higit na malalakas ang pananangis ni Aling Barang. At lalo raw malakas ang pagpupumiglas, hanggang sa mahapo na rin ang kapatid na lalaki ni Mang Senon at bumitaw na rin sa pagpigil kay Aling Barang.

Si Ba Kulas na lamang daw ang natirang pumigil kay Aling Barang. Nguni't patuloy pa rin daw sa pagkakawala at malakas na panana-

(*Sundan sa pah. 30*)

Sa Ibabaw ng Gulod

NABIGO KAY MARIO ANG PANGARAP NI MANG KARYAS NANG MABATID NIYANG ANG ANAK PALA'Y . .

nobela ni MODESTO B. MANZANARES

(Ika-14 na Labas)

SA Pinaglabanan, ang bayang kinaroroonan ng sinalakay na garison ng mga Hapones, ang mga mamamayan ay tigib ng pangamba nang magising kinabukasan. Naging usap-usapan sa mga umpukan ang naganap na pangyayari nang nagdaang gabi.

—Patay raw lahat ang mga Hapon, —ang wika ng isa.

—Mabuti nga sa kanila. Labis na ang pahirap na ginagawa nila sa atin. — Subali, biglang napipi ang nagsalita. Napatutop sa bibig na tila may nagunita, at tila natatakot na iginala ang paningin sa mga kaumpok.

—Kaiingat ka, itoy, — ang pagbabala ng isang matandang kaharap sa umpukang iyon. —Alam mo nang dilikado ang ating lagay ngayon.

Sa Kulyaw naman, ang nayong nilikasan nina Mang Karyas at ngayo'y itinuturing na nilang sariling nayon, ang mga kilos ng mga tao ay katulad din sa kabayanan, sa Pinaglabanan.

Sa mga umpukan ay ang naganap sa kabayanan kagabi ang pinag-uusapan. Nguni't pipi rin sila. Hindi nila maihayag nang buo ang laman ng kanilang damdamn. Laging na sa umpukan si Tininting Kiko na pinaghihinalaan na nila ng di mabuti. At marahil ay nagmamanman ito ng maaaring maituro sa mga kaibigang Hapones.

Sa bahay sa gulod, sina Aling Inggay, Linda, Fred, at Victor ay sakbibi ng agam-agam. Hindi na natuyuan ng luha ang mga mata ni Aling Inggay.

—Ang Itay... ano na kanya'ng nangyari sa kanya? —malimit ay naitatanong ni Victor sa ina.

Gayondin si Fred.

Si Linda naman bagama't hindi gaanong nagkikikibo, ay naninimdim din. Dalawang kaluluwa ang ipinamimighati niya, si Mang Karyas na itinuturing na niyang parang tunay na ama, at si Mario na mahal sa kanya.

Dalawang araw pagkaraan ng pananalakay ng mga gerilya sa garison sa Pinaglabanan, ang mga Hapones ay biglang-bigla na lamang sumipot sa bayang iyon. Nakarating sila hanggang sa pinakaliblib na nayon sa paghahanap sa mga kamag-anak ng mga gerilyang kinulong sa garison at naitakas naman ng mga kasamahang namumundok.

Sapagka't ang marami sa mga gerilyang kinulong sa garison ay taga-Kulyaw, sa nayong iyon ipinalasap ng mga Haponees ang lupit ng paghihiganti. Kinalap ang lahat ng mga taga-nayon, mabata't matanda, at kinulong sa kapilya at sa bahay-paaralan. Kasama sa mga nakulong sina Linda at ang mag-inang Aling Inggay.

—Ano kaya ang gagawin sa atin, Inay? —takot na takot na wika ni Victor.

—Ewan, —ang tugon ni Aling Inggay na pinanginginigan ng tinig. —Dumalangin tayo, anak. Linda, magdasal tayo.

Sa kapilya sa nayon sila nakukulong.

Hindi makaluhod sina Aling Inggay sapagka't nagsisikip sa dami ng tao ang loob ng kapilya, at nagkasiya na sila sa pananalangin nang nakatayo.

—Ama namin, sumasalangit Ka, —pangunguna ni Aling Inggay sa pagdarasal, at ginaya siya ng karamihan. —Sinasamba namin ang ngalan Mo...

Nagambala sila sa pagdarasal nang marinig nila ang sigaw ng isang lalaking kasama nilang kinulong.

—Naku, —anang lalaki, —binubusan ng gasolina ang palibot ng kapilya' Sisilaban marahil tayo nang buhay!

Napatili ang mga babae. Nagpalahaw ng iyak ang mga bata. Datapwa't wala silang magawa kundi ang gayon. Hindi sila makapangahas umalis sa loob ng kapilya sapagka't mahigpit na natatanuran ng mga kawal na Hapones ang palibot.

Mayamaya'y nakarinig sila ng mga putok. Nagkagulo ang mga Hapones. Sinamantala iyon ng mga na sa loob ng kapilya. Nagtakbuhan silang palabas. Nguni't may ilan din sa kanilang nabaril ng mga kaaway.

Nakisama sina Aling Inggay sa mga kanayong nagpapanakbo. Malayo na ang kanilang natatakbo nang maramdaman nilang may balang humahaging sa kanilang tabi. Binababaril sila ng isang Hapones na nakakita sa kanila.

—Inay! —ang narinig ni Aling Inggay na tili ni Victor. Nang lingunin niya ang anak ay nakita niyang nauupos ito sa pagkakatayo. Tumigil siya sa pagtakbo. Tumigil din sina Linda at Fred. Nilapitan nila si Victor.

—Diyos ko! Ang anak ko! Nabaril! —at humagulgol ng panangis si Aling Inggay.

—Mga gerilya... mga gerilya... —sigawang narinig ni Aling Inggay, nguni't hindi niya iyon iniintindi. Ang kanyang pansin ay napapabuhos sa anak na nag-aagaw-buhay.

Binuhat ni Aling Inggay si Victor, at tila masisiraan ng bait na itinakbo ang anak. Malayo na ang kanilang naaabot nang marinig nilang tigil na ang putukan. Humihingal na ibinaba ni Aling Inggay ang pangkong anak.

—Inay, tingnan ninyo. Hindi na yata humihinga si Victor, —ang wika ni Fred nang mapagmasdan ang ayos ng kapatid.

Dinama ni Aling Inggay ang puso ng anak. At napahagulgol siya nang walang siyang maramdamang pintig sa dibdib ni Victor. Hindi na ito humihinga. Patay na!

Nang tumunghay si Aling Inggay ay nakita niyang nalilibot sila ng mga sandatahang lalaki. Iyon ang mga gerilyang sumalakay sa garison.

—Inay... —narinig ni Aling Inggay na tawag ng isang tinig na kilala niya.

—Mario! —Niyakap ni Aling Inggay ang dumating. May dalang kabin si Mario, at ibinaba niya iyon nang makita ang ayos ng kapatid.

—Ano'ng nangyari kay Victor? —nagugulumihanang tanong ni Mario

Ang matibay na puso ni Mario ay hindi nakatagal sa tagpong nasaksihan niya. Hindi siya napaiyak nang makita niya ang sinapit ng kanyang ama noong hanguin nila ito at ang mga kasamang gerilya sa garison. Subali't ngayon, ay napaiyak si Mario. Nasira ang tibay ng kanyang loob. Niyakap niya si Victor.

Nguni't sandali lamang ang pagkakagayon ni Mario. Nang tumindig siya ay tuyo na ang kanyang luha. Matigas na matigas ang kanyang mukha.

—Mga w a l a n g h i y a! Magbabayad kayo! —ang panunungayaw ni Mario.

Nang bumalik sa bundok ang mga gerilya ay kasama na ni Mario ang ina't kapatid at si Linda. Isang kasamahang gerilya ang pumangko sa wala nang buhay na katawan ni Victor.

Nang makarating sila sa bundok ay lalo nang naluha si Aling Inggay nang datnan naman niya ang asawang n a k a h i g a sa isang tiheras sa isang kubong itinayo ng mga gerilya. Putol na ang isang paa ni Mang Karyas. Pinutol iyon ng doktor na kasama ng mga gerilya sa pamumundok. Iyon lamang ang magagawang paraan upang mailigtas sa kamatayan si Mang Karyas.

Natutulog si Mang Karyas nang dumating sina Aling Inggay, at hindi binayaan ng mga gerilyang nagbabantay kay Mang Karyas na malapitan ito ng asawa't mga anak.

—Hindi pa ho siya gumagaling, —ang sabi ng gerilya kay Aling Inggay. —Huwag muna ninyong lalapita't baka makasama sa kanya.

SA BUNDOK NA nanirahan sina Aling Inggay, Fred, at Linda. Doon sa bundok na iyon nalibing si Victor. Tumutulong ang mag-ina at si Linda sa pag-aasikaso sa mga sugatang gerilya at sa paghahanda ng pagkain at pangangailangan ng mga iyon.

Magaling na si Mang Karyas. Bagama't payat pa, siya naman ay nakagagalaw na. Isa na nga lamang siyang inutil. At ang gayon ay lubhang dinamdam ni Mang Karyas. Tuwing madarama niya ang k a n y a n g walang silbing kalagayan ay napapaiyak siya.

—Bigo nang lahat ang aking pag-asa at pangarap para sa aking sarili, —isang araw ay sinabi ni Mang Karyas kay Mario nang makausap niya ito n a n g sarilinan. —Ibig kong maglingkod sa aking bayan. Nguni't sa kalagayan kong ito ay paano ko pa magagawa ang gayon? Isa na lamang akong pasanin para sa inyo... sa mga gerilyang kasamahan ko.

Hindi kumibo si Mario. Hindi nagbabago ang katigasan ng kanyang mukha.

—Ibig ko sanang ang mga pangarap ko'y mapasalin sa iyo, —patuloy ni Mang Karyas. —Maliit pa si Fred. Hindi pa siya maaaring maglingkod sa bayan. Akala ko noong araw ay bigo ako sa iyo...

Parang may kumurot sa puso ni Mario sa narinig niyang sinabi ng kanyang ama.

—Ibig kong maging isa kang bayani, Mario, — wika pa ni Mang Karyas. —Nagagalak ako't nakapaglilingkod ka sa ating bayan. Nagagalak ako't naisipan mong maggerilya kahit batang-bata ka pa.

—Hindi ko ibig maglingkod sa aking bayan! —Napalakas ang tinig ni Mario. —Ibig kong... ibig ko lamang... pumatay... ng mga Hapon!...

Pamulagat na napatingin si Mang Karyas kay Mario.

—Hindi mo ibig maglingkod sa iyong bayan? --parang di makapaniwalang sabi ni Mang Karyas.

Hindi kumibo si Mario. Sa sarili niya ay hindi niya malaman kung bakit gayon ang nasabi niya. Hindi rin niya nauunawaan kung ano ang kanyang dinaramdam, at hindi niya kayang ipaliwanag iyon sa ama.

Hindi na rin kumibo si Mang Karyas. Hindi rin niya nauunawaan kung bakit gayon ang kanyang anak na ito. Ibig niyang maniwalang mabuti si Mario. Subali't ibig din niyang maniwalang masama ito. At napabuntunghininga na lamang si Mang Karyas sa di pagkabatid kung ano ang dapat niyang isipin.

Nang maghiwalay ang mag-ama, matagal na tumayo sa kadiliman si Mario. Nag-iisa siya. Isang di-mawaring damdamin ang lumutang sa kanyang kamalayan: masalimuot, tulad ng pagiging masalimuot ng kanyang kamusmusan at ng damdaming iniukit ng pangit na kapaligiran sa kanyang katauhan.

Napatingin si Mario sa langit na nilalagom ng karimlan ng gabi. Diyos lamang ang nakababatid kung magiging ano siya sa haharapin.

(ITUTULOY)

Hindi Katakataka

Isang araw, nagulat sina Mang Huwan nang dumating sa kanilang bahay si Senador Bigatin. Dati-rati, hindi man lamang sila mabati niyon, lalung kung nakasakay sa magarang kotse...

—Ano po ba'ng atin? —tanong ni Mang Huwan.

—E... wala naman. Ibig ko lang malaman kung ano ang kalagayan ninyo rito para makapaghandog ako ng aking tulong, kung kakailanganin, —nakangiting sagot ng senador.

Napakunot-noo si Mang Huwan. Pagkuwa'y napatangu-tango...

—A, hindi nga pala katakatakang magkaganito... —ang naibulong sa sarili. —Malapit na nga pala uli ang halalan!

Dalawang "T" -- TANDAAN!

Kapag kasuwabihan ng paninigarilyo ang pinag-usapan, nangunguna ang SNOW WHITE. May sangkap na pampalamig upang magdulot ng nakasisiyang linamnam gayong nananatili ang bango ng tabako. Ang SNOW WHITE ay idolo ng mga may "Dalawang T" —ang mga may tinatawag na "tender throats". Hindi masakit sa lalamunan at hindi kayo uubuhin — napakabuti at malamig na hititin!

INTERNATIONAL TOBACCO CO.
INCORPORATED

516 Del Pan, Manila
Tels. 2-93-49; 2-93-52; 2-65-76

Tarzan
ni EDGAR RICE BURROUGHS
SA GITNA NG PUSIKIT AT MAPANGUBLING KARIMLAN, TINANGKANG SAKSAKIN NI WALTER KEYS KANYANG PAMANGKIN!
ANG MGA NAGULANTANG NA KAWAL AY NAGTANGGOL SA KANILANG REYNA, NGUNI'T PASIBASIB NA NAKIPATUNGGALI SI KEYS --
AT NAKALABAS SA PINTO NANG HINDI NAKILALA.
...ILANG SANDALI PA, SUMISIGAW AT GALIT NA MGA TINIG ANG GUMISING SA NATUTULOG NA MGA "PANAUHIN"!
NILAPITAN NG DOKTOR-KULAM ANG TAONG-UNGGOY. "IKAW! IKAW ANG NAGTANGKANG PUMATAY SA AMING REYNA!" NAGULAT SI TARZAN. "ANO ANG SINASABI MO..."
Distr. by United Feature Syndicate, Inc.
"ANG SALARIN AY HINARANG!" SIGAW NG DOKTOR-KULAM, "AT NABITIWAN ANG PATALIM NA ITO -- ANG IYONG PATALIM!"
ITUTULOY...

MANDRAKE ang SALAMANGKERO
mna LEE FALK at PHIL DAVIS
PUMAILANLANG ANG DAMBUHALANG SASAKYAN, PAPALAYO SA DAIGDIG!
TAYO'Y --GUMAGALAW! MANDRAKE --ANG BB. KALAWAKAN! PARANG IMPOSIBLE--NGUNI'T NARIRITO TAYO--SA ISANG MILYANG HABANG SASAKYAN!
OO--UPANG PILIIN ANG BB. KALAWAKAN! PARANG IMPOSIBLE--NGUNI'T NARIRITO TAYO--SA ISANG MILYANG HABANG SASAKYAN!
SAAN KAYA TAYO PUPUNTA? PAKINGGAN MO--
PUMASOK KAYO RITO. HUWAG KAYONG MABAHALA.
OH--NATATAKOT AKO--!
GUMAMIT KAYO NG "COMMUNICATOR" PARA MAINTINDIHAN NAMIN ANG WIKA NINYO AT NANG MAKAPAG-USAP TAYO.
!
!
NGAYON--NANALO KA SA TIMPALAK SA INYONG PLANETANG DAIGDIG. NGUNI'T DAPAT AY NAG-IISA KA LAMANG. BAKIT KA NAGSAMA NG LALAKI?
HINDI LANG IYON ANG NILABAG NIYA--PINAG-ARALAN KO ANG TIMPALAK NILA--
ANG TIMPALAK NA ITO'Y PARA SA PINAKAMAGANDANG BABAE SA KALAWAKAN. SA INYONG TIMPALAK AY KAYONG MGA TAO LAMANG ANG KASALI. BAKIT HINDI NINYO SINALI ANG MGA BABAING BAKA, ASO, KABAYO--?
KABAYO?
© 1957, KING FEATURES SYNDICATE, Inc., WORLD RIGHTS RESERVED
2-3
HINDI N'YO BA IBINIBILANG NA MAGANDA ANG KABAYO?
SANDALI LAMANG! HINDI SIYA ANG NAMAHALA. NANALO LAMANG SIYA! SINO'NG NAGPAPALAKAD NITO? SAAN NINYO KAMI DADALHIN?
GAMITIN MO ANG "COMMUNICATOR" WALA KAMING MAINTINDIHAN!
ITUTULOY-

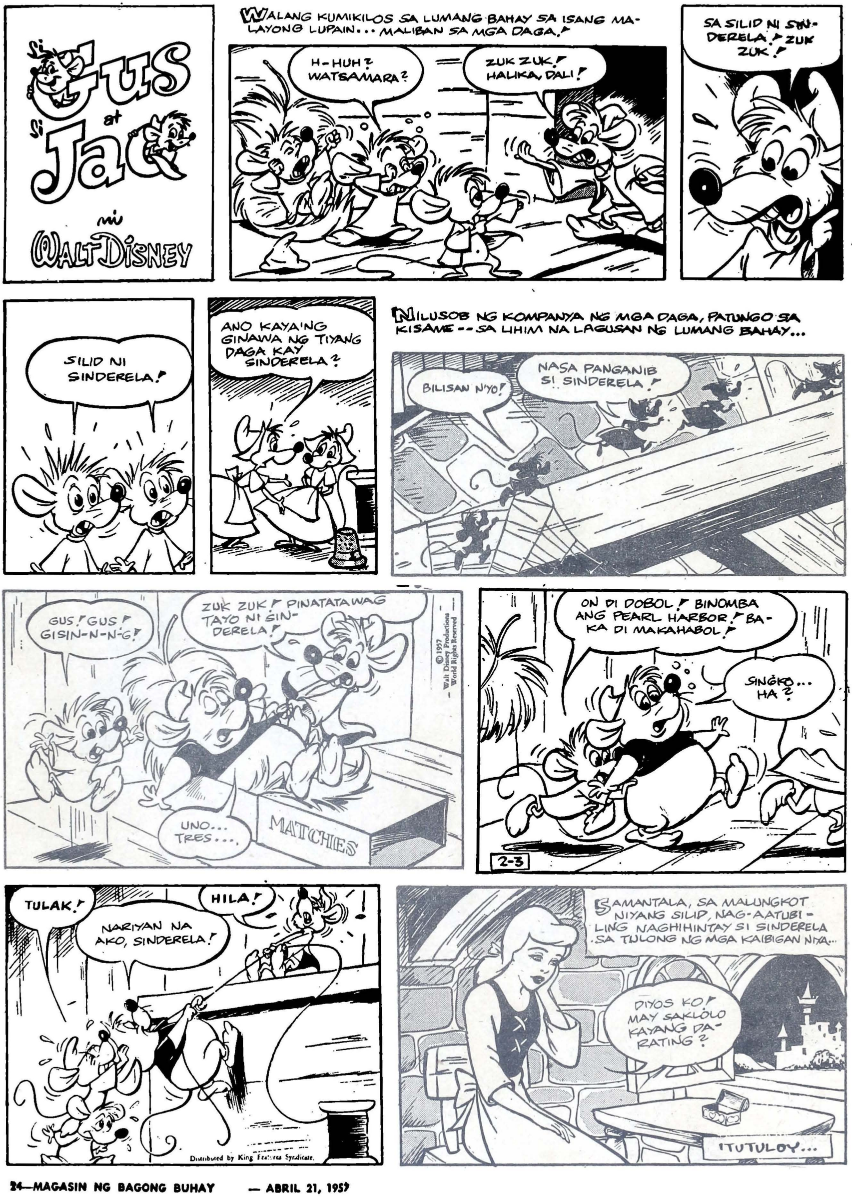
Si Gus at si Jac
ni Walt Disney
Walang kumikilos sa lumang bahay sa isang malayong lupain... maliban sa mga daga!
H-HUH? WATSAMARA?
ZUK ZUK! HALIKA, DALI!
SA SILID NI SINDERELA! ZUK ZUK!
SILID NI SINDERELA!
ANO KAYA'NG GINAWA NG TIYANG DAGA KAY SINDERELA?
Nilusob ng kompanya ng mga daga, patungo sa kisame -- sa lihim na lagusan ng lumang bahay...
BILISAN N'YO!
NASA PANGANIB SI SINDERELA!
GUS! GUS! GISIN-N-N-G!
ZUK ZUK! PINATATAWAG TAYO NI SINDERELA!
UNO... TRES....
MATCHES
© 1957 Walt Disney Productions — World Rights Reserved
ON DI DOBOL! BINOMBA ANG PEARL HARBOR! BAKA DI MAKAHABOL!
SINGKO... HA?
2-3
TULAK!
HILA!
NARIYAN NA AKO, SINDERELA!
Distributed by King Features Syndicate.
Samantala, sa malungkot niyang silid, nag-aatubiling naghihintay si Sinderela sa tulong ng mga kaibigan niya...
DIYOS KO! MAY SAKLOLO KAYANG DARATING?
ITUTULOY...

TAKSIL
ni NESTOR REYES
PANAHON NG PANANAKOP... ARAW NG KADILIMAN NG ATING BAYAN. SA ISANG NAYON SA BULAKAN AY NAGAGANAP ANG ISANG MAKAYANIG-DAMDAMING TAGPO...
DOROBO, HE...!
PATAWARIN NA N'YO KOOOO! ...MAGNO!... TULUNGAN MO 'KO!... MAGNOOO!
TULUNGAN? HA-HA-HA-HA!...BUTI NGA SA'YO!
GUHIT NI TEMY BAUTISTA
AYAW KANG MAKIPAG-TULUNGAN SA AMIN!... NGAYON, KAMOTENG-KAHOY LANG E NANAKAWIN MO PA!
WALA NA LANG KAMING MAKAIN KAYA AKO NAGKA-GANITO!... MAGNO... KAAWAAN MO ANG AKING PAMILYA!... MAILILIGTAS MO AKO KUNG GUSTO MO!
WALA AKONG MAGAGAWA, SIMEON! ...HA-HA-HA...
MARAMI ANG NAMUHI KAY MAGNO SA PAGIGING LUBHANG MAKAHAPON, AT LALONG NAGALIT SA KANYA ANG MGA TAO NANG ISANG ARAW AY...
...MAKIPAGTULUNGAN TAYO SA HAPON, MGA KAIBIGAN, PAGKAT SILA ANG ATING MANUNUBOS!... ANG MGA AMERIKANO AY MASASAMA!... HINDI NA SILA NARARAPAT TUMUNTONG NA MULI SA ATING BAYAN...
ISANG ARAW...
HINDI AKO ANG PUMATAY, MAGNO!... TULUNGAN MO AKO!... MAAWA KA SA AKING MGA ANAK...
IKAW ANG KANILANG PINAGHIHINALAAN AT WALA AKONG MAGAGAWA, BASTIAN!... SUMAMA KA NA PARA HINDI KA MADISGRASYA!
LANTARANG IPINAKITA NI MAGNO ANG PAGKAMPI SA MGA HAPONES SA LAHAT NANG PAGKAKATAON. AT TINAGURIAN SIYANG ISANG TAKSIL...
HAYAN NA NAMAN ANG TRAIDOR...
MAY ARAW DIN IYAN!... PAGBABALIK NG MGA KANO E MAKAGAGANTI RIN TAYO...
TALAGA NAMAN! LINTIK NA LANG ANG WALANG GANTI!... MAY PAGKAKAUTANG DIN SA AKIN ANG MAGNONG IYAN!
AT NANG MAKABALIK NGANG MULI SA PILIPINAS ANG HUKBONG AMERIKANO, SI MAGNO AY ISA SA MGA UNANG INUSIG NG MGA TAONG-BAYAN...
DUMATING DIN ANG ARAW NG PANININGIL, MAGNO! PAGBABAYARAN MO NGAYON ANG IYONG KATAKSILAN!
HINDI AKO NAGING TAKSIL, KAILANMAN!
AT IBIG MO PANG MAGDALAWANG-MUKHA, HA! TALAGANG...
BAGO NAKASAGOT NA MULI SI MAGNO AY INUMOG NA SIYA AT HALOS PAKALADKAD NA DINALA SA LABAS NG BAYAN...
HINDI KA NAMIN BIBIGLAIN!... UNTI-UNTI KA NAMING UUTASIN BILANG KATUMBAS NG IYONG MGA PAGKAKAUTANG...
MGA KASAMA!... INUULIT KONG WALA AKONG NAGAGAWANG MASAMA SA ATING BAYAN... AT SA SINUMAN SA INYO!
MAKALIPAS ANG ILANG SANDALI...
AYAW NINYO AKONG DINGGIN! ...DIYATA'T ITO PA ANG KABAYARAN SA GINAWA KONG PAGPAPAKASAKIT AT PAGTULONG SA...
ABA'T ANG HUDAS NA ITO, E TALAGANG IBIG PA TAYONG ULULIN, A!...
DUKITIN MO NA ANG MATA, NANG MAGKATAPOS!
SA DARATING ANG ILANG GERILYA, KASAMA SI...
BASTIAN!... SALAMAT AT DUMATING KA! IKAW ANG MAKAPAGPAPATUNAY NA AKO'Y HINDI ISANG TAKSIL!
NABALITAAN KO NGANG DINALA KA NILA RITO... KAYA KAMI SUMUNOD, MAGNO!
NAGKAKAMALI KAYO! SI MAGNO AY ISANG BAYANING DAPAT NATING DAKILAIN! NAGPANGGAP SIYANG MAKAHAPON UPANG LALO TAYONG MATULUNGAN! ...ANG TUTOO, SIYA ANG NAGING TAGAPAGLIGTAS NG MARAMING NAHULOG SA KAMAY NG MGA SINGKIT!...
...DAHIL SA PAGTINGIN SA KANYA NG MGA HAPON, NASUSUNOD ANG KANYANG SALITA AT MARAMI SIYANG NAILIGTAS SA KAMATAYAN!... ISA AKO SA MGA NAILIGTAS NIYA AT NATULUNGANG MAKATAKAS!... NAMUNDOK AKO AT NAGGERILYA KAYA... NGAYON LAMANG NAKASIPOT UPANG IBUNYAG SA INYO ANG LAHAT...
LUMITAW ANG KATOTOHANAN. AT SI MAGNO, ANG TINAGURIANG TAKSIL, AY NAGING ISANG BAYANI...
ANG MEDALYANG ITO'Y SAGISAG NG IYONG KABAYANIHAN, MAGNO MATANGLAWIN...
WAKAS

"Remember Me"
(Alaala Kita, Mahal Ko...)
IKA-6 na LABAS
SAMANTALA, NANG UMUWI SI LEANDRO...
O, KUMUSTA ANG PANONOOD NINYO NG SINE? ...BAKIT HINDI NA DUMAAN DITO SI LULU?
ang nakaraan: MALUNGKOT NA LUMAKAD SI TERESA. SUMAMA NA SI LEANDRO KAY LULU, NGUNIT MASAMA ANG LOOB AT KUMIBO-DILI MAGING NANG NANONOOD NA SILA NG SINE. NAG-UWI NG PANSIT SI TERESA. SA PAG-UUSAP NILA NG INA AT KAPATID AY DI NAPAGLABANAN ANG DAMDAMIN AT NAPABULALAS NANG IYAK...
NAGKASAMAAN KAMI NG LOOB, MAMA...
HA? AT BAKIT?... ANG MGA BATANG ITO...
katha ni EDDIE RAÑOLA
IPINAGTAPAT NG BINATA ANG LAHAT...
TILA MAY KATWIRAN SI LULU... MAAARI NGA NAMANG MAGING PANGIT PARA SA IYO ANG PAKIKITUNGO MO SA ISANG PULUBING KATULAD NG BABAING IYON!
AT MINAMASAMA RIN PALA NINYO ANG GAYON!... HINDI KO AKALAIN, PAPA! KANDIDATO PA NAMAN KAYO AT NARARAPAT SANANG MAGING MALAPIT ANG LOOB NINYO SA MAHIHIRAP!
SA PARTE KO AY OO, PAGKAT AKO'Y ISANG KANDIDATO!... PERO IKAW, MAAARING MAKAPAGPABABA SA PAGPAPAHALAGA SA IYO NG LIPUNAN ANG LUBHANG PAG-ABA MO SA IYONG SARILI!
LIPUNAN! AT ANG ISANG MAHIRAP BANG TULAD NIYA AY HINDI BAHAGI RIN NG LIPUNAN?...
...SAKA, SI TERESA AY MAITUTURING KONG NAKAHIHIGIT PA SA MGA KARANIWANG BABAING NAKIKILALA KO SA LIPUNANG ATING GINAGALAWAN!... MAY NATUKLASAN AKONG MGA BAGAY NA IKINADAKILA NIYA SA AKING PANINGIN...
SIYA... SIYA! KUNG ANO MAN ANG PANINIWALA MO AY WALA NA AKONG SINASABI! HUWAG NA IYAN ANG PAG-USAPAN NATIN! KUMAIN NA TAYO AT NANG MAKAPAGPAHINGA! MAY LAKAD AKO BUKAS NG MAGANG-MAGA!
PARANG DI MAPALAGAY SI LEANDRO NANG GABING YAON. GULO ANG ISIPAN AT WARING BALISA. PABILING-BILING SA HIGAAN...
MATAY MAN NIYANG IWAKSI AY LARAWAN NI TERESA ANG LAGING NAKALIMBAG SA KANYANG GUNIGUNI, SA ANYO NITONG KAAWAAWA... LUMULUHA DAHIL SA ABANG KALAGAYAN, NA NARAGDAGAN PA NG PAGUPASALANG TINANGGAP KAY LULU NANG HAPONG YAON...
TINUTUGTOG NA NG ORASAN ANG IKA-SAMPU NG GABI, NANG BIGLANG BUMANGON ANG BINATA. NAGBIHIS AT MAINGAT NA LUMABAS NG SILID...
TULOG NA SILANG LAHAT...
PATIYAD NA KINUHA ANG KANYANG BIYULIN, AT NANAOG...
KAILANGANG MAKAUSAP KO SIYA NGAYONG GABI... AT ITO ANG PARAAN!
MAKALIPAS ANG ILANG SANDALI, NASA TAPAT NA NG TAHANAN NINA TERESA ANG BINATA. NAGTAKA SIYA NANG MARINIG NA MAY TUMUTUGTOG SA PIYANO BAGAMAN MAY KALALIMAN NA ANG GABI... ANG TUGTUGIN DING UNANG NARINIG NIYA ROON--ANG "REMEMBER ME"...
PARKI
NATAPOS ANG TUGTUGIN. NANG MAPAWI ANG HULING ALINIGNIG NIYON, AY MARAHANG PUMAILANGLANG ANG ISANG MAGANDANG HIMIG--NA BUHAT NAMAN SA BIYULIN NG BINATA...
ANG TUMUTUGTOG NG PIYANO, NA DILI IBA'T SI TERESA, AY MAY PAGTATAKANG NA PALINGON SA DAKONG BINTANA...
ITUTULOY-

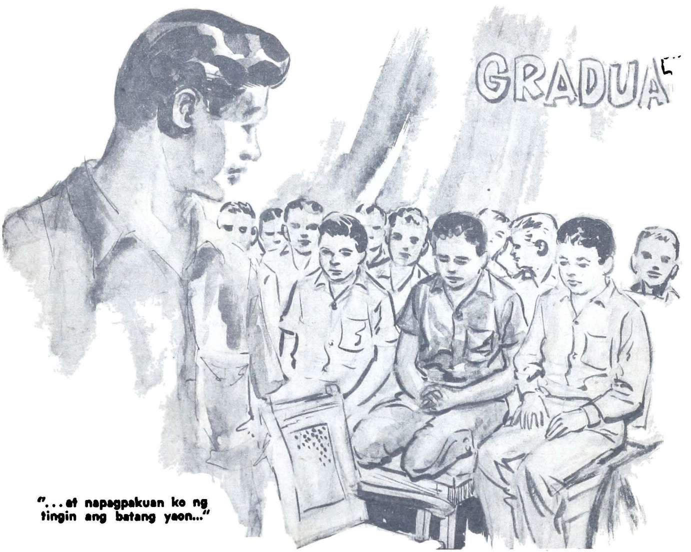

"...at napagpakuan ko ng tingin ang batang yaon..."

Tunay na Pangyayari

"HIGIT NA MAPALAD..."

Pagtatapat ng isang Aguwador kay Benito R. Cadiz

MARAMI ang nagkakamali ng paniniwala at pagkakilala sa buhay. Kapag naghihirap na at nagdaranas ng mga kasawian, nawawalan na ng pananalig sa Maykapal. Sinisisi ang kapalaran. May paghihimagsik na nagsasabing malupit ang buhay at ganap nang pinaglalahuan ng pag-asa sa kagandahan ng daigdig na kanilang ginagalawan.

Nguni't nagkakamali nga ang marami. Sapagka't ang tutoo, laging maganda ang buhay. Tayo lamang ang kung minsa'y hindi nakamamalas ng kagandahang iyan, sapagka't ang ating paningin ay natatakpan ng karimlan sa madilim na bahaging ating kinaroroonan.

Kung bakit ko nasabi iyan, ang aming buhay ay isang halimbawa. At isang pangyayari ang aking isasalaysay bilang katunayan.

Kami'y malaon nang na sa banig ng kahirapan —ako, ang aking asawa at ang aming tatlong anak.

Matagal na akong hindi makakita ng mabuti-buting trabaho. Nakararaos kami sa oras at nakatuntong ng paaralan ang aming mga anak sa pamamagitan lamang ng pagpapatulo ko ng pawis bilang isang agwador sa aming pook sa may San Francisco del Monte.

Kadalasan, kung mahina ang aking kita, ay tuyo o dilis lamang ang aming ulam. Malimit din kaming maglugaw sa tanghalian at hapunan. Subali't sa kabila ng aming pagdaralita, hindi kami nakalilimot sa Diyos. Nagpapasalamat pa rin kami sapagka't hindi Niya kami lubusang pinababayaan.

Nguni't, waring sadyang pinaglulupitan kami ng palad, malimit pang magkasakit ang aking asawa. Ang naging sakit niya sa baga noong kami'y bago pa lamang kasal ay madalas umulit lalona kung siya'y nalalamigan, napupuyat o lubhang napapagod sa pagharap sa mga gawaing pambahay.

Dahil nga sa pagiging masasaktin ng aking asawa, lalong kinukulang ang maliit ko nang kinikita. Nguni't hindi kami ganap na pinaglalahuan ng pag-asa. Sa halip, patuloy kaming nananalig na darating din sa amin ang awa ng Diyos. Mahahango rin kami sa aming kalagayan. Sino ang makapagsasabi? Baka minsa'y makapulot na lamang ako ng salapi, dili kaya'y makapanaginip ako ng numero at tumama sa suwipsteyks. Maraming paraan ng pagkakaroon ng salapi, bilang kapalarang hulog ng langit.

Patuloy ang dating lakad ng mga bagay-bagay sa pamumuhay naming mag-anak, hanggang sa dumating ang panahong maragdagan ang aming mga suliranin. Ito ay nang magtapos sa elementarya ang anak naming panganay, si Efren.

Kadarating ko lamang noon ng bahay buhat sa pag-aaguwada nang malungkot na lapitan ako ng aking anak.

—Itay... kailangan daw namin ang puting baro, saka puting sapatos, —ang sisinghut-singhot na wika.

Ipinaliwanag sa akin kung bakit. Iyon daw ang napagkayariang isusuot nila sa graduwasyon, bagaman hindi naman sapilitan.

—Nakakahiya kung ako lamang ang walang bagong baro, saka bagong sapatos, Itay ...—dugtong pa ng aking anak. —Pudpod na ang takong ng sapatos ko, saka nakanganga na ang suwelas. Nakakahiya kung iyon pa ang isusuot ko.

—Hayaan mo at gagawa ako ng paraan upang maibili ka ng bagong sapatos, kahit mumurahin... —pagbibigay-aliw ko naman. Alam kong ang graduwasyon ng sinomang bata ay isa sa pinakamahalagang yugto ng pag-aaral. Kalimita'y hinahandugan pa ng mahahalagang alaala ng mga magulang ang kanilang mga anak na nagtatapos.

Kinabukasan nang araw na iyon ay lumakad ako. Nilapitan ko ang aking mga kakilalang ipinalalagay kong maaari kong mahiraman ng kuwalta para sa damit at sapatos na pang-graduwasyon ng aking anak. Nakiusap ako at nangakong babayaran din ang kaunting halagang aking inuutang, kung hindi man ng salapi ay ng makakayanan kong paglilingkod.

Nguni't ako'y nabigo. Talagang bihira nga yata ang nagtitiwala sa mga katulad kong mahirap. Nangatatakot na baka wala akong ibayad at hindi na mapalitan ang bibitiwang halaga.

Maghapon halos na naglakad ako. Gumawa ako ng ibang paraan upang makadilihensiya para sa kailangan ng aming anak. Nguni't sadyang nauukol sa wala. Ako'y umuwing bigo.

May pananabik na sinalubong pa ako ng aming anak. Nguni't nang malamang wala akong uwing salapi ay malungkot na napatungo na lamang.

—Huwag kang malungkot. anak... —parang ibig kong maluha nang kausapin ko siya. —Talagang ganito ang mahirap...

—Alam ko, Itay... —marahan niyang wika. —Pero nahihiya lamang ako sa aking mga kaklase. Pihong ako lang ang sira ang sapatos pagtanggap ko ng diploma.

—Hindi na bale. Higit kang magiging mahalaga sa paningin ng mga nakauunawa dahil sa pangyayaring iyan, —pagbibigay-aliw ko naman. —Basta malinis lamang ang suot mo at siyaynin mong mabuti ang luma mong sapatos ay gaganda ka sa paningin ng lahat. Masasabi nilang sa kabila ng ating kahirapan ay nakuha mo ring pumaris sa ibang mapapalad kahit na sa pagtatapos lamang ng elementarya...

Marami pa akong binanggit na pampalubag-loob sa aming anak. At ako'y tila naunawaan naman niya. Wala na ang bakas ng kalungkutan sa kanyang mukha nang mahiga kami nang gabing yaon. Kinabukasan ay araw na ng kanilang graduwasyon.

Subali't kinabukasan ng hapon, nang ang aming si Efren ay kabilang na sa mga batang na sa paaralan at naghihintay ng pagtanggap ng kanilang diploma, ay hindi ko napigil ang pangingilid ng aking luha. Noon ko naunawang ako'y nagsisinungaling sa aking anak nang nagdaang araw. Na ako pala ang unang-unang makadarama ng kirot ng kalooban sa mga sandaling iyon na nakikita kong tila kawawa ang kalagayan ng aming anak sa piling ng ibang mga bata. At nang mga oras na

(Sundan sa pah. 31)

(ANG PANGALAN NG MGA TAUHAN AT ANG MGA PANGYAYARING BUMUBUO SA MGA KUWENTONG NALALATHALA SA MAGASING ITO AY PAWANG KATHANG-ISIP LAMANG NG SUMULAT. ANG ANO MANG PAGKAKAHAWIG SA TUNAY NA BUHAY O PANGALAN NG SINOMANG TAO, BUHAY MAN O PATAY, AY ISANG PAGKAKATAON LAMANG NA DI SINASADYA)

Iba't-ibang KULAY sa PUTING-TABING

pitak ni eddie rañola

Ang apat na pangunahing tauhan ng "EL ROBO" ng LVN — sina Jose Vergara, Armando Goyena, Delia Razon at Carlos Padilla, Jr.

Minsa'y nakita namin si Nida Blanca na nag-iisang bubulung-bulong sa isang panig ng estudyo ng LVN. Nagtaka kaming magkakasama. Naisaloob naming baka kung napapaano na ang galawgaw na bituin. Nang lapitan ng isa sa amin ay saka lamang nalaman ang dahilan. Nagsasanay pala si Nida ng salitang hapon. Ayon sa kanya ay mabuti na ang marami siyang naiintindihan sa mga salitang hapones pagdating niya sa Hapon.

Si Nida, kasama sina Nestor de Villa, Rebecca del Rio, Luisa Montesa at marami pang bituin ng LVN, ay nakatakdang tumulak na patungong Tokyo sa magtatapos ng buwang ito. Gagawin nila roon, sa pagtutulungan ng LVN at Daiei Motion Pictures. ang **Turista** na pamamahalaan ni Direktor Felising Constantino.

Sa pagtungo sa Hapon nina Nida at Nestor ay isang bagay lamang ang pinangangambahan ng maiiwang mga kasamahan nila sa estudyo — baka si Nestor ay pagkaguluhan at di na pauwiin ng mga haponesang mabibihag ng kagandahan niyang lalaki. Gayondin si Nida. Baka nga naman dahil sa kagalawgawan nito ay gumawa ng mga kapilyahan at mapasubo sa alanganin. At mahirap na, pagka't malayo sila sa sariling bayan.

"Huwag kayong magalaala," sabi ni Nida sa nanunuksong mga kaibigan. "Magpapakabait tayo roon!"

"Babalik kaming walang-labis-walang-kulang," pabirong wika naman ni Nestor.

Halos kasabay ng mga taga-LVN, si Cirio H. Santiago at si Direktor Gerry de Leon ay tutulak ding patungo sa Tokyo at sa Hollywood upang gumawa ng mga pakikipag-ayos para sa kanilang malalaking produksiyon — ang **Tokyo Odori** at **Sweethearts.** Ang dalawa'y mananatili sa Tokyo nang humigit-kumulang sa isang linggo, at pagkatapos ay saka lilipad na patungong Hollywood, na kinaroroonan ni Direktor Eddie Romero. Si Eddie ay kasalukuyang na sa Hollywood pagka't hinaharap ang "editing" ng pelikulang **The Day of the Trumpet** na nakatakdang itanghal sa maraming dulaan sa Estados Unidos.

Ang **Tokyo Odori** ay lalabasan nina Tita Duran at Pancho Magalona, samantalang ang **Sweethearts** ay pagtatambalan nina Zaldy Zshornack at Shirley Gorospe, na ayon sa mga huling balita ay magkasintahan na sa tunay na buhay.

Isang araw, isang taga-FAMAS ang nagbulong sa amin ng isa pang bagong balita. At ito'y mahalaga para sa mga tagahanga nina Gloria Romero at Juancho Gutierrez.

Isang hapon daw na ang k a s a p i n g ito ng FAMAS ay mapagawi sa Sampaguita ay inabot na nag-uusap ang dalawang bituin. Medyo nakatalikod daw si Gloria at waring taimtim na pinakikinggan ang sinasabi ni Juancho, samantalang ang binata ay seryung-seryo at tila nakikiusap.

Naputol ang kahinahinalang tagpo pagka't lumapit ang isang taga-Sampaguita at niyayang magminindal sa kantina ang dalawa.

Kung ano ang sinasabi ni Juancho, ay siyang hindi nalinawan ng nagkuwento sa amin. Nguni't ang dalawa ay binata't dal a g a, at maaaring... alam na natin kung ano. At kung magkatutoo man ay h i n d i masama. Si Juancho ay binata, at si Gloria ay dalaga.

Nguni't ito pala ang siste. Nang tuksuhin si Juancho ng binabanggit naming taga-FAMAS ay nagtawa ang artista. Sapagka't ang tagpo palang iyon na ipinaghinala sa dalawa ay isa lamang pagsasanay ng dalawang bituin sa isang tagpong ginagampanan nila sa **Mga Anak ng Diyos,** na kinakailangang pigilin pa ni Juancho sa kamay si Gloria. "Nais lamang naming maging makatotohanan ang tagpong iyon kaya sinasanay naming mabuti..." paliwanag pa raw ng binata. Kaya napakamot na lamang sa ulo ang isa.

Ang Everlasting Pictures ay masasabing pumasok na sa ibang larangan. Hindi lamang ang paggagawa ng pelikula ang hinaharap ngayon ng Samahan kundi ang nauukol naman sa musika. Gagawa ng mga plaka ang samahan, at mga awit ng sarili niyang mga bituin.

Ang unang isasaplaka ng Everlasting ay ang "Ikaw Ang Una Kong Pag-ibig" na aawitin ni Celia Fuentes, at ang salin nito sa ingles na aawitin naman ni Tony Cruz, Jr.

YCO makes the beautiful difference!

for exteriors...

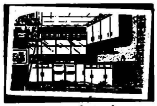

or interiors —

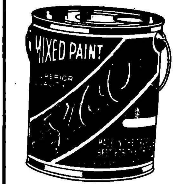

You paint better for less — with YCO

ELIZALDE PAINT & OIL FACTORY INC.

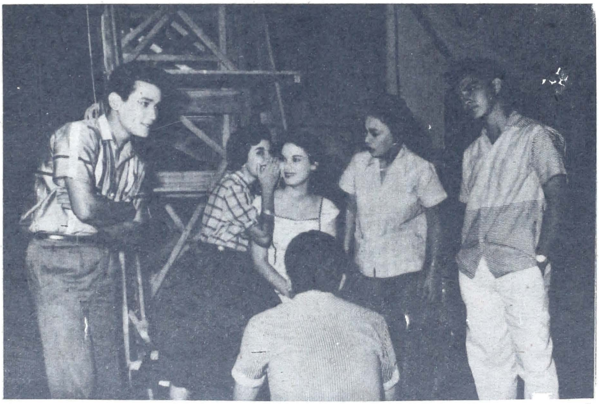

Nagkakatuwaan ang mga bituin ng Sampaguita sa larawang itong kuha pagkatapos ng isang komperensiya sa "MGA LIGAW NA BULAKLAK". Kung ano ang itsinitsismis ni Daisy Romualdez sa bagong tuklas na si Marlene Dauden ay mahirap mahulaan. Samantala'y tingnan ninyo ang anyo nina Bella Flores, Tony Marzan at Romeo Vasquez!

Tagpo pa sa "EL ROBO" na pinamahalaan ni Manuel Conde.

Larawang kuha sa "Lauriat" na handog ni Leon Lopez, tagapamahala ng Center Theatre, kina Dr. at Gng. Jose Perez. Ang mga Perez ay tutulak na patungong Estados Unidos upang magbakasyon doon ng mga tatlong buwan.

Ang awit na ito ay maririnig sa **Laki sa Layaw** na kasalukuyang isinasapelikula ng Everlasting.

Ang susunod na isasaplaka ay ang kina Ruben Rustia at Lito Anzures, na tiyak na magugustuhan ng madla. Sina Tito Arevalo at Jose Ma. Sarte III ang mamamatnugot sa Everlasting Symphony Orchestra para sa mga plakang ito at sa mga susunod pang gagawin ng samahan.

Ang **Kandilang Bakal** ng Champion Pictures na katatapos lamang itanghal sa Life ay isang magandang simula para sa isang kasisilang na samahan. Ang malaking kinita nito sa sampung araw na pagtatanghal, na higit kaysa sa inaasahan ng mga pinuno ng Champion, ay isa nang karagdagang puhunan upang ang samahang ito ay patuloy na pumagitna sa larangan ng industriya ng Pelikulang Pilipino. Hinahangad namin ang pagtatagumpay ng mga susunod pang pelikula ng Champion Pictures!

Si Lilibeth Perez, apat na taong gulang na anak nina Dr. at Gng. Jose Perez, ay mapapanood sa **Torkwata**, ayon sa pahayag ng mga taga-Sampaguita. Kung ito'y tutoo, ay hindi katakataka. Si Pepito Perez, na ngayo'y isa nang binatilyo, ay lumabas din sa pelikula — at kinakitaan naman ng pambihirang katangian sa pagganap. Dapat lamang namang magkagayon, sapagka't si Dr. Perez, ang ama ng dalawang "bituin", ay isa ring tunay na artista —sa puso at sa diwa!

Nag-aaral na mabuti si Fred Montilla ng Rock 'N Roll. aywan kung sino ang pinaghahandaan niyang kapareha. Ang mga nagtuturo sa kanya ay ang mga tin-edyer na sina Marichu Perez at Liza Ferrer.

Nag-aalaala lamang kaming baka mabutas ang bumbunan ni "Bondying" sa pag-aaral ng sayaw na iyan!

——oOo——

Ito Ang Istorya ...

(*Buhat sa pah. 19*)

ngis: **Sasama ako, Senon! Hindi na rin lang ako magtatagal. Sasama ako, Senon! Huwag mo akong iwan! Hintayin mo ako!**

Patuloy daw ang pagtatabon at panangis pa rin nang panangis si Aling Barang. Piglas pa rin nang piglas... **Sasama ako sabi, sasama sabi ako... Bitiwan n'yo ako! Sasama ako kay Senon... Senon! huwag mo akong iwan...**

Hindi na raw matandaan ni Ba Kulas kung ano naisip niya, ano ba raw at binitiwan nga niya si Aling Barang. Nataon pa naman daw sa malakas na pagpiglas ni Aling Barang at tuluyan daw na nahulog sa hukay si Aling Barang. Noon daw ay marami nang naitatabon sa kabaong.

Saglit na nagitla raw si Ba Kulas nang makitang nahulog din sa hukay si Aling Barang. Gayon na lamang daw ang pagsisigawan ng mga nakakita. Luminaw daw ang natulirong isip ni Ba Kulas nang muling magsisigaw si Aling Barang: **Iahon n'yo 'ko rito! Iahon n'yo ko!.. Baka ako matabunan... Iahon n'yo 'ko!** ... At dali-dali raw niyang iniahon si Aling Barang. (X)

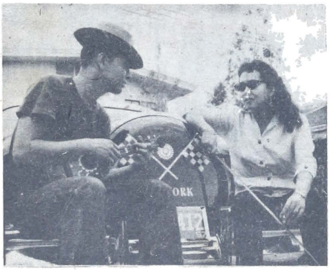

Tila "sinasandata" ni Zaldy Zshornack ang kanyang ukulele laban sa espada ni Alicia Vergel... at nagkakabisa naman pagka't anyong naakit ang paghanga ng huli! Ito'y nang minsang magtagpo ang "UKULELE BOY" at ang bidang babae sa "MASKARA" ng Premiere Productions, Inc.

Si Rosa Rosal, ang bidang babae ng "BADJAO" ng LVN, samantalang inaayusan ng make-up bilang paghahanda sa isang "location shooting". Kasama sa larawan sina Tony Santos, Leroy Salvador, Joseph de Cordova, Vic Silayan at Arturo Moran na kabilang sa nagsisiganap sa pelikula.

Higit na...

(*Buhat sa pah. 28*)

iyon, sa kauna-unahang pagkakataon sa gitna ng aming kahirapan, ay nasisi ko ang mga pangyayari. Wari'ng may panunumbat na nasabi ko pa sa sarili kung bakit ang mga katulad naming mabubuti namang tao ay siya pang pinababayaan ng Diyos...

Nguni't sa mga oras ding yaon, lumantad sa akin ang isang katotohanang siyang tumanglaw sa nalalabuan kong isipan.

Sa dakong likuran ng mga taong nagsisipanood ng idinaraos na palatuntunan ay napagpakuan ko ng pansin ang isang batang lalaking makakasing-gulang ni Efren. Marungis ang pananamit at sa anyo ay mapaghahalata ang pangingimbulo sa mga batang kinabibilangan ng aking anak. Isang matandang babaing nang huli'y nakilala kong lola ng batang iyon ang narinig kong nagsalita...

—Kung hindi ka kinamatayan ng iyong ama't ina, marahil ay katulad ka rin ng mapapalad na mga batang iyan.

At nang mga sandaling iyon, biglang nakita ko ang kamalian ng aking paghihinakdal sa abang kalagayan ng aking anak. Naihambing ko si Efren sa batang iyon na higit na kawawa at kulang-palad.

Hindi ko kinukusa, napagpakuan ko naman ng pansin ang isang batang kabilang sa mga magsisipagtapos. Puti rin ang baro ng batang iyon, nguni't sulsihan ang pantalon, nakatsinelas lamang at higit pang aba ang kaayusan kaysa sa aking anak. Sa unang pagkamalas ko pa lamang sa batang iyon ay di ko napaglabanang makadama ng pagkahabag, sapagka't nakita sa kanya ang higit na kahirapang dinaranas kaysa sa aming kalagayan.

At parang sadyang ipinakita sa akin ng langit ang mga bagay na makapagmumulat sa aking pang-unawa, isa pang batang kabilang sa mga magtatapos ang napagpakuan ko ng tingin. Kung kawawa ang ayos ng aking anak na luma ang baro at sira ang sapatos, kung higit na kawawa ang batang iyon na sulsihan ang pantalon at nakatsinelas lamang, ang batang ito na pinagmasdan ko ay lalo pang kahabag-habag ang kalagayan. Malinis rin nga ang damit na puti at sa anyo at ayos ay mapagkikilalang nakaririwasa sa buhay, nguni't putol hanggang tuhod ang dalawa niyang paa at hindi makapagsuot ng kahit sirang sapatos o mumurahing tsinelas! Sa ginawa kong pag-uusisa sa ilang naroroon ay nabatid kong kaya lamang nakapag-aaral ang batang iyon ay binubuhat ng mga kapatid sa pagpasok at paglabas sa paaralan.

Nang muli kong balingan ng tingin ang aking anak pagkaraan ng mahabang sandaling paglilimi-limi sa aking mga nasaksihan, ay taas na ang aking noo at masaya na ang aking kalooban. Sapagka't napag-isip-isip kong mapalad ang aking anak! Mapalad kaysa sa mga batang iyon na lalo pang mga kulang-palad. At kung ang batang iyon na putol ang paa ay masasabing siya nang pinakakawawa sa mga naroroon, mapalad pa rin ang batang iyon kaysa sa ibang may higit pang kapinsalaan na hindi man lamang nakatuntong ng paaralan.

Mula noon, hanggang ngayon at magpakailan man, hindi ko na sasabihing kami'y kulang-palad sa gitna man ng kahirapan at ng ano mang kapansanan. Sapagka't ang tutoo, ngayon ko napag-unawa, ay walang taong dapat maghinanakit sa buhay kahit ano pa ang kalagayan. Pagkaaba-aba man at kawawa man ang isang tao, mayroon pang higit na kawawa at kulang-palad kaysa sa kanya, kaya siya'y masasabing higit na mapalad sa isang iyon! (X)

—oOo—

Ayon Sa Kanila...

(*Buhat sa pah. 5*)

Harinawang magpatuloy ang kasiya-siyang takbo ng mga pangyayari hanggang sa dumating ang araw na ganap na manumbalik ang kapayapaan at katahimikan ng ating bayan. —*David Q. Zeres, Sta. Mesa, Maynila*

Sa anyo ni Susan Roces ay waring "natatangay na" ni Eddie Arenas na tila "dumidiga" naman nang husto! Tagpo sa "TORKWATA" ng Sampaguita na malapit nang itanghal.

Tila may dumarating na panganib, at nais ipagtanggol ni Alicia Vergel ang minamahal na si Panchol Ito'y madulang tagpo naman sa "THE DAY OF THE TRUMPET" ng C. H. Santiago Film Organization na kasalukuyang inihahanda upang itanghal sa Pilipinas at sa Amerika.

Ludy Carmona

Bituin sa Puting-tabing
na kasalukuyang
nagsasabog ng
luningning